

Sada prelazimo na glasanje o ovome zakonu u celini. Ko je za ovaj zakon u celini da se primi neka izvoli glasati za, a ko je protiv glasaće protiv.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva poslanike da glasaju.

(Nastaje glasanje. — Posle glasanja.)

Potpredsednik **Osman Vilović**: Glasalo je svega 15 poslanika i svi su glasali za. Prema tome objavljujem, da je ovaj zakon primljen.

Dalja tačka dnevnoga reda je pretres izveštaja II. sekcije o uredbi, kojom se dopunjuje zakon od 12. decembra 1870. godine, a koja se tiče plata opštinskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Uredba od 14. septembra 1920. godine regulisala je plate opštinskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji. Ta je plata padala na teret opština i svota 2600 kruna, koliko je predviđeno prema današnjem stanju skupoće, je vrlo mala. S toga sekcija predlaže, da se pomenuta uredba osnaži s tim, da se u članu 1. u mesto 2600 kruna ustanovi kao minimum plata 2600 dinara a da petogodišnji doplaci, koji iznose po 300 kruna, bude sada po 300 dinara. (Čuje se: Prima se.)

Dr. **Slavko Šećerov**: Pardon gospodo, dozvolite mi samo jedan predlog. Dozvolite mi da predložim, da se ova uredba protegne i na Banat i Bačku.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Gospodo, prima li odbor predlog gospodina Slavka Šećerova. (Prima. — Ne prima.)

Vojislav Lazić: Ja ne mogu da primim ovaj predlog sekcije u koliko sam razumeo, da plaćanje plata ovih činovnika pada na teret opštine. Po kome pravu ima država da odredjuje kolike će plate opštinskih činovnika da budu i da naredjuje opštini da mora tolike plate davati. Zato nalazim, da tu nema samouprave, da je samouprava okrnjena, kad

se naredjuje opštini, da mora činovnike toliko plaćati, a ne pita, da li ima mogućnosti za to.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: Ova uredba ne stoji u opreci sa zakonom od 1870. godine u Hrvatskoj i Slavoniji. Dalje ne dira se u pravo opštinskih zastupstava, da činovnicima dadu i veće plate. Osim toga opštinsko činovništvo vrši poslove ne samo za opštinu, nego i za državu i prema tome država ne može biti ravnodušna, hoće li opštinski činovnici imati plate, sa kojima mogu živeti ili ne. S toga tu mora sudelovati i opština i Narodna Skupština.

Vojislav Lazić: Ja mislim, da ne treba da okrnjimo pravo samouprave.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Gospodo, nema kvoruma i zato nemožemo dalje raditi. Za iduću sednicu predlažem ovaj dnevni red:

1. Zakon o Upravi Fondova. 2. Porez na poslovni promet. 3. Pretres izveštaja prve sekcije o izmenama i dopunama zakona o državnom računovodstvu. 4. Pretres izveštaja prve sekcije o projektu Zakona o narodnom priznanju zaslužnim licima. 5. pretres izveštaja druge sekcije o Uredbi o platama opštinskih činovnika. 6. Pretres izveštaja druge sekcije o uredbi o penzionom osiguranju žandarima. 7. Pretres izveštaja treće sekcije o zaštiti dece i mladeži.

Dr. **Slavko Šećerov**: Ja molim, da se stavi na pretres izveštaj pete sekcije o Uredbama Agrarne Reforme.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Prima li Odbor ovaj predlog gospodina Šećerova? (Prima.) Onda dolazi još kao osma tačka pretres izveštaja pete sekcije pod broj 1, 2 i 3 o Uredbama Agrarne Reforme.

Prema li Odbor ova dnevni red? (Prima.)

Današnju sednicu zaključujem a drugu zaključujem za sutra u 9 časova pre podne.

(Sednica je zaključena u 7½ časova u večer.)

XXXVII. SEDNICA

ZAKONODAVNOG ODBORA

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE

SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 27. decembra 1921. godine u Beogradu.

Predsedavao predsednik **Miša Trifunović** i zamjenik predsednika **Ljuba Jovanović**.

Sekretar dr. **Ljuba Popović**.

Prisutni gospoda ministri trgovine i industrije dr. Mehmed Spaho i finansija dr. Kosta Kumanudi te referenti ministarstva finansija: Miloš Stojiljković, Gjorgje Rašić; Uprave fondova dr. Arum Alkalaj.

(Početak u 9 časova i 45 minuta.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Otvaram 37. redovnu sednicu.

Dozvolite, gospodo, da Vam prikažem, da sam dobio izveštaj IV. sekcije o uredbama Predsedništva Ministarskog Saveta, zatim izveštaj iste sekcije o uredbama Ministarstva Vera o vakufima.

Prelazimo na dnevni red, pošto zapisnik još nije gotov usled nagomilanog rada.

Prva je tačka dnevnoga reda produženje pretresa izveštaja sekcije o uredbama Uprave fondova. Molim gospodina izvestioca.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Na redu je član 63. Kod ovoga člana imam predlog gospodina Voje Lazića, koji glasi: »da se ovaj savet ne ustanovljava. Ta dva člana biraće glavni savez zemljoradničkih zadruga«. Ja sam primio ovaj predlog.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, na pretresu je čl. 63. Gospodin izvestilac prima predlog gospodina Voje Lazića. Stavljam na glasanje član 63.

Jovan Gjonović: Molim za reč, jer imam da učinim jednu zamerku kod ovoga člana.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Jovan Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja imam da učinim jednu zamerku, prvo, zato, što se za članove Upravnog Odbora predviđa da budu narodni poslanici. Meni se čini, da narodni poslanici imaju da vode politiku, a ne da vode državne novčane zavode, makar oni bili i državna hipotekarna banka. Meni se čini, da je to zabranjeno i izbornim zakonom, a pomalo i ustavom.

Pored toga, imam da učinim i ovu zamerku: da upravnik Hipotekarne banke ne može da bude član upravnog odbora. Upravnik Hipotekarne banke to je komesar, vladni činovnik i on ne može u isto vreme da bude član upravnog odbora. Ja bih želeo, da Zakonodavni Odbor ima u vidu ove moje zamereke povodom rešavanja ovoga člana i predlažem, da upravnik kao član otpadne i da članovi Narodne Skupštine takodjer ne mogu biti članovi Upravnog Odbora Uprave Fondova, respektive, Hipotekarno Banke.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin Nastas Petrović.

Nastas Petrović: Ovde se poteže jedno pitanje o narodnim poslanicima, koji treba da budu članovi Upravnog Odbora državne Hipotekarne banke, pa se s tim meša ono, da narodne poslanike ne može niko da upotrebi na nikakve poslove državne. Pre svega to nije tačno, gospodo. Narodni poslanici mogu da se upotrebe na čisto državne poslove i to biva u svima zemljama, gde ima pravoga parlamentarnog života. Vi to vidite svakoga dana, da se najvidjeniji poslanici iz parlamenta šalju u specijalne i vrlo važne misije državne. Njih vlade šalje bez izbora Narodnog Predstavništva, one ih upućuju i postavljaju i niko se ni u jednom parlamentu protiv toga ne buni. Ono što je u našem ustavu i što je sprovedeno i u izbornom zakonu sprovedeno je i za državnu službu, da vlade ne bi mogle pribaviti sebi većinu, ako je nemaju, favoriziranjem ili beneficiranjem pojedinih narodnih poslanika. Ovde u izboru članova za glavnu kontrolu nikakvog sudelovanja nema vlada. Te ljude bira samo Narodna Skupština iz svoje sredine i šalje ih u najveću poludržavnu instituciju samo radi toga, da bi mogla autonomiju te institucije, koja je njoj neophodno potrebna, održati u što većoj snazi. Autonomije i može biti onde gde ima ljudi, koji njome upravljaju i koji su potpuno nezavisni i od nikoga se ne plaše. Medjutim prvi put kad je reformirana Uprava Fondova, ušlo je da budu birani narodni poslanici. Pre toga nisu birani narodni poslanici, pa se videlo kako su pojedine vlade mogle da rade sa kasom Uprave Fondova. Kako su hteli tako su i radile. Ali posle toga, kad su ušli narodni poslanici, tada se to nije tako dešavalo, niko nije smeo da dira u kasu Uprave Fondova, jer su Upravom Fondova upravljali potpuno samostalni ljudi, a potpuni samostalan može biti samo narodni poslanik. Prema tome onaj, ko misli da udalji narodne poslanike iz Uprave Fondova, taj strašno greši, ako misli, da održi autonomiju te ustanove. Ako hoće od toga da napravi čisto jedno državno nadležstvo, to je druga stvar, ali ćete posledice toga videti ako ne prve, a ono sigurno druge ili treće godine. Ja Vas molim, da ne mešate izbor narodnih poslanika sa odredbama ustava, koje ne dozvoljavaju vladi da može izvlačiti iz parlamenta ljude i postavljati na državno zvanje. Jer to nije nikakvo državno zvanje, to je jedna kontrola specijalne vrste, koja se traži u Upravi Fondova, kon-

trola preko narodnih poslanika. Vi ste proširili taj broj, ako ste proširili, premda je teško raditi sa tolikim brojem članova, ali na posletku ne mari ništa što ste proširili, jer će kontrola biti jača.

Što se tiče onoga da upravnik Uprave Fondova ne treba da bude član Upravnog Odbora, tu greši gospodin Gjonović. Upravnik je vladin delegat, on je jedna vrsta komesara i savetodavca. On motri na celokupno kretanje rada Upravnog Odbora i na rad Uprave Fondova i svakojako bolje je, da je u sednicama Upravnog Odbora i da tu sudeluje, nego da s polja gleda i posmatra i da onda nepoznavajući izvesne stvari u Upravnom Odboru, koje treba da se reše u jednome pravcu, Upravni Odbor bude na jednoj strani, a Upravnik na drugoj i da svaki čas bude konflikata. Od kada ovaj režim postoji u Upravi Fondova, nikad nije bilo konflikata u sednicama Uprave Fondova. Bilo je razmimoilaženja u mišljenju, ali na kraju krajeva izašlo se na jedan put samo zato, što je Upravnik Uprave Fondova bio i član Upravnog Odbora i što je, kad su se izvesne stvari rešavale, slušao i davao svoje rezonje i uvek se odluka donosila jednoglasno. Ako hoćete da ga izbacite, onda se nadajte, da će biti konflikata.

Ja mislim, da ni u jednoj instituciji ne treba da pravimo konflikte, nego da pravimo takav režim, kako će se u miru lepo i sporazumno otpravljati svi poslovi. Ima iskustva u Upravi Fondova, da su pri ovakvom stanju stvari poslovi odlično funkcionisali i ja mislim, da nema nikakvog razloga sada to menjati.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Ako će se diskusija o ovome dalje voditi, ja bih želeo, da odgovorim gospodinu Gjonoviću.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, mi još imamo današnji dan da radimo po Uredbama. Ja Vas molim, da se diskusija prekine.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Posle moje napomene, ja mislim, da će biti izlišna svaka diskusija. Da odgovorim gospodinu Gjonoviću.

Nismo mi rekli, ovde 5 članova Parlamenta, nego smo rekli 5 članova koje bira Narodna Skupština. Da li će se birati iz Skupštine ili iz reda ljudi van Skupštine, to je ostavljeno budućim Zakonima. Ali ni u starom zakonu, ni u ovome ne piše, da to moraju biti članovi parlamenta. Ako Skupština nadje, da to treba, da budu ljudi iz Skupštine, onda će ih birati, ako nadje, da to treba, da budu ljudi van Skupštine, onda će njih birati. Hteli smo, da Narodna Skupština čuva te ljude i da rad u toj ustanovi uvek bude pod njenom kontrolom.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Jovan Jovanović.

Jovan Jovanović: Molim Vas, gospodo, ja ću da govorim o ovome članu, koji govori, da Upravnik Uprave Fondova bude član Upravnog Odbora. Ja mislim, da je u prvobitnom projektu zakona o staroj Upravi Fondova, koji je izradio jedan naročiti komitet, bilo umeseno, da Upravnik ne može biti član Upravnog Odbora. Jest, gospodo, pa je sasvim slučajno jedan lični razlog učinio, da je onda kumulirano Upravnik Fondova i član Upravnog Odbora. Tako je bilo po starom zakonu od 1898. godine, kad je Upravnik Fondova bio gospodin Mata Jovanović. Kažem, da je bio lični razlog, da udje u zakon, da Upravnik može kumulirati oba ova zvanja, da bude i upravnik Uprave Fondova i član Upravnog Odbora. Ovo je, gospodo, privilegisan zavod. Svi privilegi-

sani zavodi: Narodna Banka i Izvozna Banka imali su komesare koji nisu bili članovi Upravnog Odbora. Oni su imali uvek da dadu svoj veto i svoje odobrenje na rešenja Upravnog Odbora. Danas činite izuzetak, ako metnete, da Upravnik Uprave Fondova može biti u isto vreme i član Upravnog Odbora. Na taj način on sudeluje u jednom radu, koji njemu profitira a to ne može da bude tako ni u jednoj ustanovi, koja je privilegisana. I kad taj čovek udje unutra, onda je nesumnjivo, da će raditi ne onako, kao što je radio komesar kod Narodne banke ili kod Izvozne banke, nego će biti više manje zainteresovan. Ako on ostane da bude to, onda ja mislim pored drugih privilegija, koje budé Uprava Fondova imala, onda ona postaje odvojen zavod, praviće konkurenciju drugim bankama, naročito kad ste joj proširili privilegije, koje ima. Druge banke imaju svoje upravnike, koji nisu članovi Upravnog Odbora, ali oni imaju da rade, a ovde se dobija kapital, Upravnik nema ništa da radi, Upravni Odbor nema ništa da radi medjutim ima da dobija.

Ja sam odsudno protivan, da Upravnik Uprave Fondova može biti član Upravnog Odbora. (**Nastas Petrović:** Tolike druge banke imaju upravnike, koji su članovi Upravnog Odbora.) Ovo je privilegisana banka.

Predsednik **Miša Trifunović:** Gospodo, staviću na glasanje član 63. sa predlogom gospodina Lazića, koji je gospodin izvestilac primio. Ko je za to, da se taj član takav primi, izvoleće sedeti, ko je protiv izvoleće ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 63. primljen po izveštaju sekcije sa dopunom gospodina Lazića.

Stavljam na glasanje član 69. tačku 7. ovako, kako je izašao iz sekcije promenjen. Ko je za to, da se taj član primi, neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 69. tačka 7. primljen po predlogu sekcije.

Stavljam na glasanje član 72. sa izmenom. Ko je za to, da se tako primi po predlogu sekcije neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 72. primljen.

Stavljam na glasanje član 73., koji je izišao iz sekcije. Ko je za to, da se primi, neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 73. primljen.

Stavljam na glasanje član 74. a. Ko je za to da se primi ovako kako je izišao iz sekcije, neka izvoli sedeti, ko je protiv, neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 74. a. primljen.

Nov član 74. b. je na pretresu. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Svi sede.) Čl. 74. b) je primljen.

Nov čl. 74. v) na pretresu. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Svi sede.) Čl. 74. v) je primljen.

Član 79. a) na pretresu. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. Čl. 79. a) je primljen.

U čl. 79. imaju nove tačke, koje se dodaju. Taj član sa novim tačkama kako je izašao iz sekcije stavljam na glasanje. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Svi sede.) Čl. 79. je primljen.

Član 80. a) na pretresu. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Svi sede.) Član 80. a) je primljen.

Član 80. b) stavljam na glasanje. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Svi sede.) Član 80. b) je primljen.

Član 80. v) na pretresu. Ima reč g. izvestilac.

Izvestilac **dr. Ninko Perić:** Kod čl. 80. postoji predlog Ministra Finansija kod reči: »ako Ministar u roku od i t. d.« Taj predlog Ministra Finansija glasio bi ovako: »Ovo povećanje važiće, kad ga odobre Ministri trgovine i industrije i Finansija. Ako ovi Ministri u roku od mesec dana ne donesu po ovom nikakvo rešenje, odluka Upravnog Odbora stupa na snagu«. Dakle, ja primam ovaj predlog, g. Ministra Finansija.

Potpredsednik **dr. Svetislav Popović:** Ina reč g. posl. Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Ja sam protivan odredbi čl. 80. v). Ovde u ovom propisu kaže se ovo: »Plata predviđena u čl. i t. d.« i govori se na kraju, da se ovo povećanje dostavi Ministru Trgovine i Industrije i Finansija. Gospodo, ja sam protivan principijelno unošenju ove odredbe zato, što činovnici ove Hipotekarne banke, kao što se vidi iz prednjih članova, imaju svoju platu i dodatak kao i svi drugi državni činovnici i pored toga ovlašćuje se upravni odbor, da može dati njima naročiti dodatak i preko tih njihovih zakonom odredjenih i priznatih plata i dodataka. Ja mislim, da nema potrebe da izlažem nepravdu, koja se čini tim samim, što se ovde jedan red činovnika naročito povlašćuje prema drugom redu i na taj način se stvara korupcija i zla krv medju samim činovništvom. Prema tome ja bih molio Odbor, da ovu odredbu sasvim izbaci.

Potpredsednik **dr. Svetislav Popović:** Za reč se nije niko prijavio. Staviću na glasanje ovaj čl. 80. v). Glasaće se o ovom predlogu sa izmenom sekcije. Ko je za to, da se po predlogu sekcije sa ovom izmenom primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Predlog sekcije je primljen po ovoj redakciji. Molim, kod daljih članova neće biti izmena i da posebno ne glasamo. Znači, da su primljeni po predlogu sekcije ostali članovi do 100. člana.

Reč ima g. Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Kod čl. 100. a) imam da stavim primetbu. Gospodo, pored plate, pored dodataka na skupoću, pored ovih naročitih povšica plata, koje sad Vi izglasaste u čl. 80. a), predviđja se sad u čl. 100. još tako reći jedan poklon — tako da ga nazovem — jer to nije zarada nego je to jedan poklon, jedan poklon tim činovnicima Hipotekarne banke. Ovde se kaže u predposlednjem stavu: »Tantijema Upravnog Odbora deli se na članove ovoga odbora po srazmeri njihove prisutnosti na sednicama«, i onda poslednji stav: »Tantijema na činovnike deli se srazmerno prema njihovoj godišnjoj plati i vremenu provedenom u službi, po čemu će Upravni Odbor propisati naročiti pravilnik«. Ova tantijema po mom mišljenju, to nije zarada nego čisti poklon. Da li mi možemo, gospodo, prikupiti novac pupilni i ostalih ustanova pa pošto ga prikupimo pomoću ove ustanove, povlastimo izvesne ljude i činimo poklone izvesnim ljudima od tih novaca? Znači, da se ovde ulaže sirotinjski novac i da se tim sirotinjskim novcem treba da nagrade izvesni ljudi i da im se daje poklon.

Ja sam, gospodo, uopšte protiv davanja tantijema. Članovi Upravnog Odbora imaju dnevnicu i nekase ta dnevnicu utvrdi od svakog prisutnog sa-

stanka, naravno onolika, kolika je potrebna prema samom njihovom položaju. Ali uopšte tantijema činovnicima pa ni članovima Upravnog Odbora ne može se priznati, jer bi to bila jedna velika nepravda. Gospodo, bila je jedna interpelacija od jednog narodnog poslanika u Ustavotvornoj Skupštini povodom podele tantijema članovima Upravnog Odbora za prošlo vreme i kako sam ja razumeo pitao narodni poslanik tvrdio je, da su članovima Upravnog Odbora podeljene tantijeme i za vreme rata, kad Uprava Fondova nije radila. Oni su iznašli nekakve prihode i razdelili su državnu pomoć na tantijemu i kako se čuje članovi Upravnog Odbora na ime tantijeme prilikom završene godine dobili su po 50.000 dinara. Prema tome, gospodo, eto vidite, kolika je to jedna nepravda, to je čist poklon i suha šteta državna. Zato sam uopšte protiv ove tantijeme kako Upravnom Odboru tako i činovnicima i molim, da se ova dva stava poslednja u čl. 100. a) izostave.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 100. s onom izmenom kod tačke g).

Vojislav Lazić: Gospodin izvestilac se ništa ne izjašnjava.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Ja mislim, da je izlišno diskutovati u načelu o ustanku tantijeme, koja po predlogu g. Lazića treba da se ukine. Ja se s tim predlogom ne mogu složiti, jer je iskustvom dokazano, da se postižu mnogo veći uspesi u poslu tamo, gde je zagarantovana tantijema. (Ministar Trgovine i Industrije dr. Mehmed Spaho prilazi Predsedniku Odbora i s njim se objašnjava.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, gospodin Ministar Trgovine i Industrije pravi pitanje od toga, ako se ovaj zakon bude i dalje rešavao. On ga ne bi izneo na potpis i ako bi se rešio. (Žagor.)

Jovan Gjonović: Ja tražim, da nam g. Ministar objasni, zašto traži, da se sad menja dnevni red. Do sada nije bila praksa, da Narodna Skupština i njeni odbori vode računa o tome, kad će pojedini Ministri biti slobodni da dodju u Skupštinu i dadu joj objašnjenja, nego su pojedini Ministri vodili računa o tome kad Skupština radi, pa su prema tome i udešavali druge svoje poslove. Do sada je, kao što rekoh, bio takav red, a ovo je sad nešto novo. S obzirom na to, da mi imamo da radimo još svega jedan dan, ja tražim, da Ministar bude danas ovde, jer ako se ova uredba skine danas sa dnevnoga reda, onda će ostati onakva kakva je bila, a ona je mnogo gora od ove kakva je iz sekcije izašla. Zato ja ne pristajem, da se menja dnevni red, nego neka Ministri udešavaju svoje radno vreme i dolaze redovno na sednice Zakonodavnog Odbora, kad su potrebni Odboru.

Predsednik Miša Trifunović: Ja sam želju g. Ministra čuo jutros od g. Vilovića i pokušao sam da je ostvarim, jer sam se još jutros posavetovao sa gospodom poslanicima iz raznih grupa, ali nisam naišao na predusretljivost, jer su svi isticali, da je danas poslednji dan. Nalazeći se između želje g. Ministra i jedne ovakve nužde i potrebe, ja sam u sporazumu sa gospodom poslanicima otpočeo rad. Ali kad g. Ministar traži, da se stvar skine sa dnevnoga reda i izjavljuje, da u protivnom i potpuno svršenu uredbu ne bi podneo na potpis, onda mi o toj njegovoj izjavi moramo voditi računa, jer bi inače ceo naš rad na ovoj stvari bio iluzoran.

Ministar Trgovine i Industrije dr. Mehmed Spaho: Ja moram prvo da konstatujem to, da je ova

uredba raspravljena u sekciji onda, kad je Vlada bila u ostavci i da su izvesni članovi tom prilikom primljeni i protivno mome predlogu. Ja od toga nisam mogao praviti nikakvo pitanje, jer sam u onom momentu bio u ostavci i zbog toga nisam mogao ni da povučem ni kakve konsekvence. Pretres uredbe je produžen i dalje dok sam se ja nalazio u ostavci i stoga sam sada zamolio g. Predsednika, da samo promeni dnejni red: da stavi na prvo mesto drugu neku tačku, koja je takodje na dnevnom redu, dok ja ne dodjem iz Ministarstva Finansija, gde sam bio jednim hitnim poslom. Ja sam mislio, da se toj želji i tom traženju mom može izići na susret, jer se time ni u koliko ne dira u rad Zakonodavnog Odbora, što će se o ovoj uredbi, u mesto između 9 i 10 pre podne, raspravljati između 3 i 4 sata posle podne. To je za uspeh samoga posla sasvim irelevantno.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Gospodo, izgleda mi da je g. Ministar u jednoj maloj zabludi, da nije tačno obavestjen. Predlog g. Ministra odnosi se na nov član 117. l) i nov član 117. lj). Ta se dva člana do sada nisu izmenila, jer o njima nije doneta nikakva odluka, nego oni tek imaju doći na dnevni red. Oni su do sada samo uzimani u vid zato, što se odnose na izvesne ranije odredbe i mi ćemo sada kad dodje na red čl. 117. uzeti u pretres ovaj nov član g. Ministra. Dakle i ovim članom nije stvorena nikakva odredba. On ih prima predlažući nov član 117. i ja mislim, da možemo uzeti u pretres čl. 117. To je jedino pitanje na kome g. Ministar pravi pitanje: Mi bismo mogli sada da iskoristimo prisustvo g. Ministra i tako bi se ova stvar završila.

Vojislav Lazić: Mene čudi izjava g. Ministra, koja je ovde pala. Ja konstatujem, da je ona jedno nasilje, a mi ne možemo ovde trpiti ničije nasilje, pa ni g. Ministra.

Milorad Vujičić: Prva je izjava nasilje, a druga je potpuno parlamentarna.

Vojislav Lazić: Gospodin Ministar treba da ima na umu čl. 130. Ustava, pa će onda znati, da nema prava da u ovome domu da ovakvu izjavu. Ja sam protivan tome, da se sa dnevnog reda skida jedna stvar, koja je već pri kraju.

Ljuba Jovanović: Gospodo, i ovo je jedna od pojava, koje su prirodne posledice ovakvog žurenja. Ja sam razumeo g. Ministra tako, da on moli, da se rešavanje po ovome predlogu odloži do posle podne. Pa, gospodo, mi nemamo nikakvih stvarnih razloga, kojim bi opravdali našu odluku, da odbijemo ovaj predlog g. Ministra, jer ćemo raditi drugu stvar, koju isto tako moramo svršiti kao i ovu, pa kad nju svršimo, onda možemo preći na ovu stvar, koja je sada na dnevnom redu. Zašto da ovo ne uradimo? I parlamentarizam, gospodo, predpostavlja jedan lep odnos u poslovima između Vlade i Skupštine, odnosno njenih odbora i ja ne bih bio rad, da se mi ograšimo o ovakvo jedno parlamentarno pravilo.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, staviću na glasanje želju g. Ministra. Ko je za to, da se prva tačka skine sa dnevnoga reda do posle podne taj neka...

Vojislav Lazić: Ta je želja protivna članu 130. Ustava.

Marko Gjuričić: Gospodo, ja sam hteo reći ovo isto što je kazao g. Ljuba Jovanović. Mi ovde imamo jednog člana Vlade, koji ima da primi ili da ne primi na sebe u ime Vlade ovo što mi ovde rešavamo. On izjavljuje, da nije spreman, jer je bio u ostavci, a kao Ministar u ostavci nije mogao pratiti rad Od-

bora, niti je mogao imati onu vlast, koju kao Ministar treba da ima. Sad je on aktivni Ministar i izjavljuje, da nije upoznat dovoljno sa stvari, pa moli, da mu se da nekoliko sati vremena i ja ne vidim razloga sa kojih Odbor ne bi mogao izaći u susret tom njegovom traženju, naročito kad time ništa ne gubi od vremena, koje mu ostaje za rad. G. Ministar lepo moli, da mu se da vremena. Mi ćemo naš posao svršiti po podne i ja nalazim, da nema razloga da mi se ovo ne dozvoli, naprotiv to se može primiti.

Milorad Vujičić: Ja sam prvi put, kao član Zakonodavnog Odbora, bio revoltiran postupkom g. Ministra. Ali ja mislim, da smo sada dobili dovoljno satisfakcije i prema tome ja sam za predlog g. Jovanovićev, da ovo odložimo do posle podne. Mi time ništa ne gubimo i naš autoritet time nije ništa okrnjen.

Ministar Trgovine dr. **Mehmed Spaho:** Ja sam sporazum, da se i sada diskutuje. Ja sam, gospodo, za to, da se još jednom objasnimo. Ono što sam ja kazao tiče se g. Predsednika, koji nije hteo da uvaži moju molbu koju sam saopštio g. Viloviću. Ja sam molio, da se odloži diskusija na 1 sat i ja sam došao u 10 sati; dakle, molio sam da se zameni tačka jedna s drugom. Ja sam bio malo uzbudjen, kad g. Predsednik nije hteo izići ovakvoj mojoj želji na susret.

Predsednik **Miša Trifunović:** Ne da nisam hteo, nego ja treba da vodim računa i o Vašim željama i o Zakonodavnom Odboru i o vremenu današnjem u kome radimo. Ja sam kazao g. Markoviću na telefonu, da samo danas ima da radi Zakonodavni Odbor i ako danas skinemo to sa dnevnoga reda nećemo svršiti posao. Posle je g. Marković molio, da skinemo samo do posle podne. Ja sam tada g. Markoviću kazao, da će to teško ići jer Zakonodavni Odbor na to neće pristati.

Član 101., gospodo, stavljam na glasanje. Ko je za to, da se član 101. primi ovako kako je redigovan sa ovom izmenom, izvoleće sedeti, ko je protiv neka ustane. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 101. primljen.

Sad je na redu novi član 103. a). Stavljam na glasanje. Ko je za to, da se primi ovako neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 103. a) primljen.

Novi član 103. b), ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 103. b) primljen.

Novi član 117. a).

Vojislav Lazić: Član 117. a) glasi ovako (čita): Izuzetno od Odredbe člana 4. Zakona o likvidaciji moratorijuma od 24. aprila 1920. god. a na osnovu člana 6. istoga Zakona, Državna Hipotekarna Banka priznaće svima kapitalima i fondovima ulozenim kod Državne Hipotekarne Banke, kojima rukuje po članu 5. Zakona o svome uređenju, Zakonom predviđeni odnosno ugovoreni interes kao i kamatu po kuponima na zajmove izdate na založnice i Obveznice u zemlji i na strani, za vreme predviđeno čl. 4. Zakona o likvidaciji moratorijuma t. j. od 12. jula 1914. g. do 31. decembra 1919. god.

Propis člana 112. Zakona o uređenju Uprave Fondova, ostaje i dalje u pogledu plaćanja interesa u važnosti.

Gospodo, kao što se vidi ovim članom 117. a) radi se na tome, da se prizna interes ulagačima Uprave Fondova i za ratno vreme, za koje su vreme

svi interesi ugašeni Zakonom o likvidaciji moratornog stanja. Ako bismo usvojili odredbu, koja se ovde predlaže, mi bismo pogazili Ustav, a kako smo se zakleli na Ustav da ćemo ga čuvati i poštovati njegove odredbe, mi se moramo držati Ustava i ne možemo primiti nikakve odredbe, koje su protivne Ustavu. Dakle, član 130. Ustava, pošto je izredjao gore na koji način će se Uredbe rešavati u Zakonodavnom Odboru, kazao je još i ovo kao poslednji stav: »Svi privremeni Zakoni, Uredbe, Pravilnici i rešenja Ministarskog Saveta, Zakonskog značaja, koji se tiču agrarnih odnosa u zemlji, Narodne Banke Srba, Hrvata i Slovenaca, likvidacije moratornog stanja, likvidacije pravnog stanja, stvorenog ratom i naknade štete ratom pričinjene, Uredba o zajmu i o ubrzanju rada kod sudova, mogu se menjati samo Zakonodavnim putem«.

Dakle, kao što vidite član 130. imperativno štiti ovu uredbu o moratornom stanju odnosno ovaj Zakon o likvidaciji moratornog stanja i mi ne možemo sada to pogaziti. Ako bismo ovo učinili, mi bismo pogazili rad Ustavotvorne Skupštine i prema tome, gospodo, ja nalazim, da ova odredba ovakva kakva je ovde predviđena ne bi smela u Zakonodavnom Odboru da se izglasa, a ako bi je Zakonodavni Odbor izglasao to bi bilo gaženje Ustava i ja zato molim, da se ova odredba izostavi.

Dr. **Slavko Šećerov:** Gospodo, ovaj član 117. a) ima i drugih poteškoća. Članovi 117. a), b), v), nalaze se u Finansijskom Zakonu za 1920./21. god. kao 9., 10. i 11. čl. priloga zakonu o Upravi Fondova. Finansijski Odbor u svome izveštaju predložio je Zakonodavnoj Skupštini, da se ovi članovi iz Finansijskog Zakona brišu, odnosno ukidaju. Sada, gospodo, mi stojimo pred ovom situacijom: usvojicemo ove članove, koji stvarno već postoje i važe kao odredbe iz Finansijskog Zakona. Danas ćemo ih osnažiti bez ikakve potrebe a sutra, preksutra doći će Skupština pa će ukinuti ove odredbe zakonske. A ako Narodna Skupština ukine član 9., 10., 11. u Finansijskom Zakonu, onda mislim, da će time te odredbe prestati, te ovo uzakonjenje tih odredaba u ovome zakonu neće imati važnosti. Ja bih hteo da obratim pažnju g. izvestiocu i g. Ministru i da ih zamolim, da se izjasne, da li su ovi članovi tako preke potrebe.

Bar koliko se meni čini, izgleda mi da ovde ima malo i nepravde u ovim članovima. Tu se govori, da je država obavezna da plaća razliku na kursevce, koji se budu pojavili u bilansu od 1915. do 1921. godine. I sada ova razlika u kursevima, uračunava se, bitnim delom, kao čista dobit. Ja mislim, da je ovo glavni razlog zašto, je ovoliko velika bila tantijema u Upravi Fondova. Ako bismo usvojili, da ovu razliku i dalje plaća država, ja bih tražio, da se te razlike ne smeju uračunati u čistu dobit i prilikom deobe tantijeme. Kad dodje ovaj član 117. v), ja ću taj slučaj da izložim do izveštaja, a dotle molim g. izvestioca, da se o ovome izjani.

Izvestilac dr. **Ninko Perić:** Gospodo, ovaj član 117. a) kao što vidite govori o tome, da Uprava Fondova isplaćuje interes ulagačima, a tako isto onim pupilnim masama i ostalim fondovima. Ovo nije nova stvar koja se unosi u zakon, nego je uzakonjena ranijom uredbom tako, da je svršena stvar. Svi su naplatili interes i sad se ne može dirati u to. Kad sam povodom ove napomene g. Šećerova pomenuo, da se u finansijskom zakonu ukida ovaj član, ja sam razgovarao sa g. Ministrom Finansijska i koliko sam ga mogao razumeti, on ne misli da se zabrani plaćanje

interesa, to je svršena stvar, nego da se izbriše samo kao nepotrebna stvar. A drugo, mi treba da rešimo te stvari, a finansijski izveštaj tek ima da se podnese. Ja ću govoriti u Skupštini, a da li će se primiti u Skupštini ili ne, ja ne znam. U glavnom, ja smatram, da je nemoguće tu stvar izbrisati, to je svršena stvar i mi je unosimo ne da brišemo nego treba zakoniti onu uredbu i priznati ono što se može desiti, da jedan ili dva čoveka imaju još da naplate svoj interes i baš zbog tih, koji eventualno još nisu naplatili interes, treba da ostane.

Predšednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Nastas Petrović.

Nastas Petrović: Ova diskusija, gospodo, potekla je iz jednog velikog nerazumevanja. Prvo je potekla iz Finansijskog Odbora, pa je isto nerazumevanje stvari evo prešlo i ovde. Meni je žao, što nisam bio prisutan u Finansijskom Odboru, izgleda mi da ni Finansijski Odbor ne bi vodio diskusiju onako kako ju je vodio. Vidite, gospodo, mi smo imali jednu uredbu o likvidaciji moratornog stanja, ta je uredba samim Ustavom postala zakon. Mi to ne možemo ništiti. Ta uredba o likvidaciji moratornog stanja raspravila je mnoge stvari, svršila, perfektila, kao što su raspravljene i mnoge stvari u drugim odnosima između pojedinih korporacija i građana. Tako isto raspravljeno je i ovo pitanje, koje se nalazi sada u diskusiji ovde. Dalje pored zakona ili uredba o moratornom stanju, mi smo imali budžet za 1920./21. godinu, u tom budžetu, u Finansijskom zakonu još je bolje raspravljeno, kako će Uprava Fondova napraviti bilans za ratne godine. Taj finansijski zakon postao je i zakon, taj budžet bio je zakon i po tom budžetu, finansirane su sve državne ustanove i svršeni svi poslovi, na osnovu toga budžeta finansijskog zakona naplaćivali su porezu, na osnovu toga budžeta, finansijskog zakona činjeni su drugi izdaci, koji nisu predviđeni u budžetu. U Finansijskom Odboru su imali samo završene račune, inače su stvari bile svršene i bilans Uprave Fondova napravljen je na osnovu zakona o likvidaciji moratornog stanja i na osnovu 9., 10., 11. čl. finansijskog zakona. Taj je bilans prošao kroz sve procedure i vi mislite, da izbacivanjem ovoga člana slistite sve, to niste u stanju ni vi, niti Narodno Predstavništvo. (Dr. Slavko Šećerov: Gle, gle!) Gle, gle, g. Šećerov, pa da vidimo kako bi jedna Narodna Skupština mogla uništiti stanje u pogledu izdržavanja države, trošenja naplaćene poreze, što je svršeno i perfektilano i ima završnih računa! Prema tome, gospodo, sve te vaše napomene i sva ta diskusija mora da odmah izčezne pred time, što smo mi imali jedno zakonskim i ustavnim putem perfektilano stanje. Sad je pitanje šta će taj član u finansijskom zakonu? Tu se ja slažem s vama, njemu nije mesto u ovom novom finansijskom zakonu, jer ova odredba govori samo o onome, što je prošlo kako bi trebalo da je perfektilano i svršeno, a to je svršeno i u budućće ne treba više da se vrši. I kad vi govorite kako bi trebalo da se izbriše, nemojte govoriti tako, nego govorite, da treba da se izbriše, jer je svršeno. Taj čl. 9. je nepotreban, jer su stvari svršene i kad su svršene onda treba o njima tako govoriti, a ne kao malo pre. Prema tome, gospodo, kad dodje u finansijskom zakonu diskusija na to, ta diskusija ima da se vodi na ovaj način: čl. 9. nepotreban je zbog toga, što su stvari po tome članu svršene.

Predšednik Miša Trifunović: Molim vas, gospodine Petroviću, vi ne možete vodite debatu.

Nastas Petrović: Ovo su krupne stvari i moramo o tome da se sporazumemo, kad dodje na diskusiju čl. 117. b. i v. onda ćemo govoriti, da mora ostati i videćete zašto. Čl. 117. a) sadrži još jednu stvar. Sadrži ono što vas buni, dotaciju fondovima. Pa svakako, ko je taj koji bi imao što protiv dotiranja fondova, zar kad je priznat interes, da se ne dotiraju fondovi, da se taj interes ne utroši na pupile? Ja se čudim onima, koji ne bi hteli da se dotiraju fondovi. Čim ima zarade, mora da se dotira u obliku interesa. Iz te zarade uzeo je minitar finansijski 8 i po milijona dinara za sve vreme, dok je trajalo moratorno stanje. (Dobacivanje.) Ja bih želio, da ste ranije tako govorili, da ne bi država trebala da priznaje. Ja sam bio protiv toga, ali je država stala na suprotno gledište.

Jovan Gjonović: Gospodo, i ja bih imao da kažem dve tri reči o ovoj stvari. Vlada je donela jedan zakon o moratornom stanju. I u tome zakonu, u tački 4. kazala je, da se ne mogu tražiti nikakvi interesi od 12. jula 1914. godine do 31. decembra 1919. godine. Pošto je vladala bila, na žalost, jedan zakonodavni faktor, ona je donela i uredbu, kojom je delom poništila taj zakon i sličnu odredbu unela u finansijski zakon za 1921. godinu u koliko se tiče Uprave Fondova. No, ono, što je bilo, bilo! Ona je radila kako je htela pre izglasavanja Ustava. A po članu 130. Ustava sve te uredbе, ma koliko bile kontradiktorne, uvedene su u život. Ali, sad nastaje pitanje: da li Zakonodavni Odbor može radeći na uredbama, menjajući ih, izmeniti i izvesne zakone, koje je izuzeo član 130. Ustava?

Član 130. Ustava kaže kategorički, da se zakon o moratorijumu ne može menjati ovim putem, da ga ne može menjati Zakonodavni Odbor menjajući razne uredbе. Dakle, ostaje da ga menja zakonodavno telo, kao što može da menja i druge zakone. Prema tome, mi ne možemo primiti ovakvu odredbu u zakonu o Upravi Fondova, jer bismo na taj način prekoračili svoju vlast. Zakonodavni Odbor radeći posao ovako olako, može da prekorači svoju vlast i da uradi poslove, koji su ostavljeni Narodnoj Skupštini. Ali, to bi bio rdjav precedens i rdjav metod rada. Ono, što je ostavljeno Narodnoj Skupštini da ona radi, to ona treba i da uradi. A Zakonodavni Odbor treba da ostane u svojim granicama. Ne bi bilo ni lepo, ni celishodno, ni u duhu parlamentarnom, da Zakonodavni Odbor radeći razne uredbе, obidje Narodnu Skupštinu. To bi bilo, u ostalom, i gaženje Ustava. A ne bi bilo lepo, da roditelj ubije svoje dete, da Zakonodavni Odbor, koji je kao Ustavni Odbor radio Ustav, pogazi ga.

Ja mislim, da Zakonodavni Odbor nikakve odluke i odredbe, koje menjaju zakon o likvidaciji moratornog stanja, za račun Uprave Fondova ne može izglasati, zato što bi pogazio i taj zakon i zato što bi pogazio Ustav. To je moje mišljenje, a ako vi mislite, da možete, onda pomirite to sa Vašom savešću.

Josip Drogenik: Gospodo, ja moram da konstatujem, da je pre našega Blagdana običaj od strane vladine većine da neće doći na dnevni red u Zakonodavnom Odboru finansijska pitanja. Medjutim sad smo doznali, da je primljen zakon na ratne dlobiti, zatim zakon o porezu na poslovni promet i zakon o povišici zemljarine u Srbiji. To su, gospodo, pitanja o kojima smo imali prava i mi da raspravljamo, ali zbog našega Blagdana nismo mogli prisustvovati. Vi znate, gospodo, šta znači Božić i mi

smo išli kući samo za jedan dan da prisustvujemo lepom večeru u oči Božića i odmah smo se vratili. Kao što ste vraćali druge stvari, tako isto ja molim, da se pomenute stvari stave ponovo na pretres, inače moram reći, da je to bilo nelojalno.

Predsednik Miša Trifunović: Odbijam, da je rad naš bio nelojalan i žalim, što je to kazao gospodin Drogenik. Ja imam da odgovorim gospodinu poslaniku ovo: Kad smo se mi sporazumevali dobrim voljom predstavnika stranaka koje stvari da dodju na pretres, dok gospoda poslanici katoličke vere provedu božićni praznik i onda smo se složili da ne dodju na pretres zakon o Upravi Fondova, zakon o porezu na poslovni promet i sad ste Vi došli da protestujete, što je došao na dnevni red porez o poslovnom prometu a sedite tu. Treće sporazumeli smo se, da Zakonodavni Odbor rešava one uredbe, koje ne tangiraju Slovenačku. U ostalom tu je bio gospodin dr. Popović, gospodin Šćerov, gospodin Lazić, ja sam pitao i oni su tako razumeli. Inače nema ničega da smo mi stavili na dnevni red, što bi bilo naročito napereño protiv gospode iz slovenačkog kluba kako gospodin poslanik hoće da predstavi. (**Josip Drogenik:** To nije bilo samo za jedan klub nego za čitav narod! — **Dr. Antun Korošec:** Mi smo bili prevareni!)

Predsednik Miša Trifunović: Vi, gospodine Korošec, niste bili ni prisutni.

Dr. Janko Šimrak: Ja hoću da govorim o poslovniku. Nisam ja prviput ovde u sednici Zakonodavnog Odbora, ja prilično dugo vreme ovde sedim. Gospodo moja, ja se sećam, da su gospoda iz vladine većine ostavljala ovu dvoranu kod najvažnijih zakona, rekavši mi imamo klubsku sednicu i ne možemo da prisustvujemo. Medjutim kad su katolici imali svoj praznik i samo jedan dan odsustvovali, onda su ta ista gospoda nagnula unutra u sednicu Zakonodavnog Odbora i hoće da rešavaju i rešili su kako smo izveštjeni najvažnije zakone. Mi znamo, gospodo, da je bio načinjen sporazum o radu Zakonodavnog Odbora i da se protiv toga sporazuma radilo. Za ovaj postupak teško bi reć kazao, da to nije lojalno, ali izgleda zbilja da se htelo da se najvažnije stvari reše protiv nas i u ime Kluba ja moram najodlučnije protiv toga prosvjedovati. Mi ne možemo priznati ovakav rad Zakonodavnog Odbora, jer Vi ste kazali, da neće doći na dnevni red izvesne stvari za vreme našega osustva, a sad su došle na dnevni red stvari kako ste Vi hteli.

Milorad Vujičić: Ja smatram, da su ove primedbe koje su pale od strane gospodina Drogenika i gospodina Šimraka neopravdane. Mi smo, gospodo, svi sinovi naše zajedničke otadžbine, mi su Zakonodavnom Odboru nismo rešili ni jedan specijalni zakon, koji bi važio za jednu oblast države, na primer za Hrvatsku, ili za Bosnu i Hercegovinu ili za Slovenačku. Mi smo rešavali u Zakonodavnom Odboru samo one zakone, koji imaju obaveznu silu za celu našu državu, a protiv takvih naših odluka, kao zakonitih i punovažnih, držim da niko ne treba da čini primedbe, jer se takvim radom ide samo na izjednačenje zakonodavstva, što je naš pravi cilj. Sasvim je druga stvar da smo mi, za ovo vreme, rešili neke uredbe, koje imaju važnost samo za pojedine krajeve; a mi to nismo rešavali, kao što u početku rekoh. Prema tome, gospodo, nikakva razdvajanja nije bilo niti ima ničega što je nelojalno prema našim drugovima poslanicima katoličke vere, jer kao što napomenuh mi nismo uzeli da rešavamo

neki zakon, koji tangira njihove interese, nego smo rešavali one zakone, koji tangiraju interese svijskog gradjana u našoj otadžbini. I prema tome ja mislim, da je naš rad potpuno i pravilan i korektan, a primedbe gospode da su potpuno neopravdane.

Predsednik Miša Trifunović: Mi moramo čisto i ctvoreno da govorimo. Koliko ja razumem gospoda su nezadovoljna zbog zakona o Upravi Fondova. (Čuje se od strane klerikalaca: Nije!) Jasno mi je, da je zbog toga i ja sam zbog toga ostavio ovaj zakon o Upravi Fondova za danas. Moram kao što rekoh biti iskren i kazati, da mi izgleda, da vama nije pravo i po volji, što ovaj zakon dolazi danas na dnevni red. Sta vam je krivo predsedništvo! Mi smo morali ovaj zakon o Upravi Fondova da rešavamo danas, jer je to želja Zakonodavnog Odbora.

Dr. Josip Hohnjec: Gospodo, ja sam bio prilikom našeg sporazuma i dogovora i tada smo se dogovorili, da u subotu, nedelju i ponedeljak neće biti nikakve sednice, a ako bi ih bilo da se na njima neće iznositi na dnevni red porez na ratne dobitke i zakon o Upravi Fondova.

Predsednik Miša Trifunović: I zakon o porezi na poslovni promet.

Dr. Josip Hohnjec: Medjutim, gospodo, Vi se toga sporazuma niste držali. Mi nemamo ništa protiv toga, što ste doneli zakon o žandarmeriji i druge slične zakone, ali kad se donosi zakon o porezi, on se tiče cele zemlje i nije pravo, da se bez nas poslanika katoličke veroispovesti ti zakoni raspravljaju. Ja sam isti ovakav protest dao na sam blagdan, pa sad opet ponavljam i pitam vas, koja bi gospoda pravoslavne vere dolazila na njihov blagdan i pre i posle podne u sednicu Zakonodavnog Odbora? Ja bih bio rad poznati takvog čoveka. Sporazum se nije držao i ja to konstatujem, da odluka, koja je pala, da je ta odluka protivna našem sporazumu i da mi te odluke ne priznajemo, jer je sve odlučeno za vreme apsence poslanika katoličke vere.

Predsednik Miša Trifunović: Moram napomenuti, da je sporazum bio, da se radi i za vreme katoličkog Božića samo da na dnevnom redu ne budu stvari, koje tangiraju slovenačke interese. Prelazimo, gospodo, dalje na pretres ovoga zakona. Ima reć g. Svetislav Popović.

Dr. Svetislav Popović: Nisu opravdani argumenti, koje je izneo g. Lazić i g. Gjonović. Gospodin Lazić i Gjonović tvrde, da čl. 117. a) stoji u protivnosti sa čl. 130. Ustava. Gospodo, kad bi to bilo tako, onda ma kakva bila dobra odredba člana 117. a), ne bi bilo dobro da se ona ozakoni votumom Zakonodavnog Odbora, nego votumom Narodne Skupštine. Na prvi pogled izgleda, da gospoda imaju pravo, ali kad čovek dublje zaviri u stvar, onda mora sa stanovišta i razloga, koje su gospoda iznela, zauzeti oprečno gledište. Član 130. Ustava predviđa da Zakonodavni Odbor ne može, nego Narodna Skupština može menjati one privremene Uredbe i rešenja Ministarskog Saveta i odnose moratornog stanja. To je odredba poslednjeg stava čl. 130. Ustava. Sad valja uvažiti moratorno stanje, jer moratorno stanje nije regulisano samo tom uredbom, nego i drugim rešenjima Ministarskog Saveta i medju ostalima jedan deo moratornog stanja pored uredbe Zakona o likvidaciji moratornog stanja reguliše jedan deo toga pitanja i čl. 9. priloga Finansijskog Zakona za 1920. godinu. Isto onako, kao što uredba o likvidaciji moratornog

stanja. sadrži glavni deo te materije Zakona, koji se ne može menjati kratkim putem, isto tako i čl. 9. Finansijskog Zakona, to je pravna norma, koju Zakonodavni Odbor ne može menjati. (Čuje se: A skupština može.) Ali mi, gospodo, sad ovu stvar raspravljamo u Zakonodavnom Odboru i mi moramo da ustanovimo, da li možemo čl. 9. toga Finansijskog zakona, koji se po sekciji predlaže kao nov član 117. a), da li možemo ili moramo da primimo. Gospodin Lazić ima prava kad kaže, da moramo da primimo tu odredbu ovakvu kakva je ona u čl. 9. Finansijskog zakona. (V. Lazić: Nema to veze sa ovim.)

Dozvolite, gospodo, da kažem, zašto smo mi dužni tu odredbu čl. 9. da prenesemo i ovdje u ovaj zakon o Upravi Fondova. Mi smo to dužni da učinimo zbog toga, kako su gospoda tačno kazala, da ovo mesto, na kome je regulisano to pitanje, nije dobro mesto. Ta je odredba finansijskog zakona iz budžeta za 1920. godinu a budžet je kao što znate godišnji zakon, on vredi za godinu dana i nije dobro, što je Ministar Finansija našao za zgodno, da su izvesne druge stvari, koje se direktno ne tiču budžeta no tiču se drugih materija, unešene u Finansijski Zakon. To je Ministar Finansija učinio bez sumnje zbog teškoće rada u Privremenom Narodnom Predstavništvu, te je u taj zakon uneo i stvari za koje je držao, da Privremeno Narodno Predstavništvo neće moći da reši i da o njima donese posebne zakone, te su sve te stvari unešene u Finansijski Zakon, da bi se prilikom usvajanja budžeta i te stvari ozakonile. I čl. 9. toga priloga ušao je u taj finansijski zakon. Pošto je ušao onda je stvoreno jedne pravno stanje za vreme za koje je vredeo Finansijski Zakon, ne po nama nego po Ustavotvornoj Skupštini. Ovaj zakon kao svi drugi zakoni i sve uredbi i privremeni zakoni bili su privremenog ili trajnog karaktera i oni imaju da važe stalno i zbog toga čl. 9. Zakona Finansijskog nije povremenog karaktera, pošto govori o materiji, koja omogućava Ministru Finansija stalnu providbu, nego se tiče materijala, koji će preživeti tu godinu i on neće izgubiti snagu kad ju izgubi ovaj Finansijski Zakon.

Zato je moje mišljenje, gospodo, da bismo se mi ogrešili o Ustav, ako bismo mi učinili kakvu promenu. Ja nisam ushićen ovom odredbom i primenom njenom, ali nalazim, da je naša dužnost, da izvršimo ono, što je Ustavotvorna skupština poverila nama, da kad raspravljamo ovaj zakon, mi moramo primiti i ovaj čl. 117. a) Zakona Uprave Fondova kako je predložen. (Čuje se: To je potpuno tačno i pravnički. — Vojislav Lazić: Ja razumem šta je pravnički, ali što je govorio g. Popović nije pravo.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Molim jednu kratku primedbu, samo radi objašnjenja i ništa više. Gospodo, po mome mišljenju nisu tačni nazori g. Popovića, da mi moramo samo zato, što je u Finansijskom zakonu ova odredba postojala, a koja je tako ukinuta od Finansijskog Odbora, da je moramo mi ovdje primiti. Mi ne smemo u Zakonodavnom odboru ni jednu odredbu menjati u koliko se tiče moratornog stanja. I prema tome, pošto u zakonu o Upravi Fondova ova odredba nije bila ranije, mi je ne možemo ovdje zato ni unositi. Što je bila ranije u Finansijskom zakonu ta odredba, to je stvar Finan-

sijskog Odbora a nikako Zakonodavnog Odbora. I zato ja nalazim, da je ova radnja nepravilna i ostajem pri svome predlogu. Imajte na umu da je Finansijski Odbor predložio, da se te odredbe u finansijskom Zakonu ukinu i Narodna će Skupština to učiniti, i kad se to učini, pitanje je onda šta će biti, kad mi na ovaj način uzakonjujemo ono, što je predviđeno da se ukine. (Glasovi: Da se jedanput reši.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavićemo na glasanje član 117. a) ovako kako je izašao iz sekcije. G. izvestilac ne prima nikakav predlog. Ko je za to, da se taj član primi kao takav izvoleće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Lazić: Većina je protiv.) Većina je protiv. (Nastas Petrović: E jeste! — Glasovi: Većina je za, da se poimenično glasa.)

Pošto se pojavljuje spor, da nije sigurno konstatovan rezultat glasanja, glasaćemo poimenično. Molim g. sekretara, da pristupi prozivanju. Ko je za član 117. a), glasaće »za«, a ko je protiv, »protiv«.

Sekretar dr. **Payle Čubrović**: Proziva članove da glasaju i oni su glasali ovako: Svetislav Popović za, dr. Ninko Perić za, dr. Slavko Šećerov protiv, Ilija Šumenković za, Mihajlo Živković za, Jovan Gjonović protiv, Vojislav Lazić protiv, Milorad Vujičić za, Nastas Petrović za, Milosav Rajčević za, Ljuba Jovanović za, Raja Filipović za, Halil beg Hrasnica protiv, Marko Gjurčić za, Osman Vilo- vić protiv, Husejn Ilić protiv, Josip Drofenik protiv, Nedeljko Divac protiv, dr. Janko Šimrak protiv, dr. Josip Hohnjec protiv, dr. Anton Korošec protiv, Jovan Magočević protiv, Miša Trifunović za, dr. Uroš Stajić protiv.

Predsednik **Miša Trifunović**: Glasalo je svega 24 poslanika, od toga je glasalo 11 za, a 13 protiv. Objavljujem, da je čl. 117. a), odbačen ovako kako je bio redigovan.

Na pretresu je član 117. Reč ima g. Šećerov.

Dr. **Slavko Šećerov**: U članu 117. b) kaže se ovo: »Glavna Državna Blagajnica naknadiće Državnoj Hipotekarnoj Banci po zakonu o naknadi ratnih šteta ili inače razliku na kursu, koja bi se pojavila u bilansu za 1915. g., 1916., 1917., 1918., 1919., 1920. i 1921. godinu kao gubitak između suma, koje su položene i koje će se u buduće polagati u francuskim francima, ili drugim monetama no ugovorima o zajmu na 4½% založnice Uprave Fondova za 1910. g., na 4¼% obveznice Uprave Fondova za 1911. g. i 6% avansu od 1913. g. i anuiteta po zajmovima u zlatu, koji će dužnici Državne Hipotekarne Banke na osnovu čl. 28. zakona o likvidaciji moratorijuma plaćati u dinarima po srednjem kursu beogradske berze izračunatom za vreme od 12. aprila i od 12. jula 1914. g. U pogledu knjiženja razlike na kursu za anuitete počev od 1922. g. učiniće Ministar Trgovine i Industrije u sporazumu sa Ministrom Finansija predlog za rešenje ovoga pitanja«.

Ja bih predložio ovaj dodatak, da se ove razlike imaju odbiti pri izračunavanju čiste dobiti i podeli tautijema.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin referent.

Referent Uprave Fondova dr. **Arum Alkalaj**: Ja bih hteo da objasnim zbog čega smo to tražili, da se u svoje vreme unese u Finansijski Zakon. Uprava

Fondova je sasvim na drugom stanovištu, nego što se nalaze privatni novčani zavodi u pogledu primanja i plaćanja svojih obaveza. Dok ih privatni novčani zavodi za napoleondor primaju 70 p. d. ažijske, isto toliko i plaćaju, dotle kod Uprave Fondova nije taj slučaj. Uprava Fondova je morala da zaključi tri zajma u visini od 65 miliona franaka u inostranstvu. Anuitete po tim zajmovima ona je morala i u prošlosti i za vreme rata i sada, posle rata, da plaća u francuskim francima.

U zakonu o likvidaciji moratorijuma predviđeno je, da dužnici Uprave Fondova plaćaju sve anuitete sa po 70 p. d. ažijske. Dakle s jedne strane ima Uprava Fondova da prima ažijsku po 70 para od napoleona a s druge strane plaća Uprava Fondova za svaki franak 5—6 dinara. Prema tome Uprava Fondova imala bi da plati oko 15.000.000 dinara na ime razlike na kursu. S toga je ona morala da traži, da joj neko nadoknadi tu razliku. Pošto je država u zakonu o moratoriju predvidela da se dužnici oslobode plaćanja, to je država morala da primi tu razliku na sebe i s toga tražimo, da ta odredba ostane i dalje, jer bi inače Uprava Fondova morala da likvidira i ona ne bi mogla dalje postojati kao Banka.

Nastas Petrović: Dve su epohe koje ove odredbe tangiraju. Jedna je perfektirana i svršena. Po toj odredbi je jedno stanje likvidirano, prošlo kroz sve procedure, kroz koje treba po zakonu da predje; i druga epoha, koja nastaje od ovoga momenta, kad budemo odlučili i doneli odluku po ovome članu.

Ako, gospodo, ukinete ovaj član, — a ja vas molim, da gazite dobro šta radite —, onda nastaje u Upravi Fondova odnosno u novoj hipotekarnoj banci ovakva situacija. Ja vas molim za pažnju, gospodo. Prvi bilans, koji se napravi po ovome zakonu, koji mi danas votiramo, taj bilans državne hipotekarne banke — jedne od najvećih ustanova u našoj zemlji — pokazaoe strahovit bilans. Šta će biti sa tom ustanovom, koja se reprezentuje ne u zemlji nego i na strani; i šta će biti sa tim bilansom na strani? Svakako morate imati u vidu, da ova ustanova mora apelovati na novčana tržišta na strani. Neće imati tamo potrebnog autoriteta, jer ljudi kad daju zajam traže bilans i prema tome bilansu se opredeljuju.

G. Predsedniče, ima li g. Ministar Trgovine ovde da brani ovaj projekat?

Predsednik Miša Trifunović: G. Ministar je tu.

Nastas Petrović: Ja bih želeo, da g. Ministar Trgovine, koji zna suštinu celoga predloga, bude aktivniji, da ga brani ili da ga povuče. Mi idemo bez ikakvoga kompasa, koji je potreban za svaki zakonodavni rad pa i za ovaj. (Jedan glas: Odbijen je predlog g. Ministra.) Zna se, šta Ministar radi, kad se odbije njegov predlog.

Ministar Trgovine i Industrije dr. **Mehmed Spaho:** Ovaj član ja neću braniti.

Nastas Petrović: Zašto ste podneli predlog? Ja onda ne razumem ovu situaciju. Onda radi kako ko stigne u Zakonodavnom Odboru! Molim Vas, g. Predsedniče, ja opet smatram, da je ovde potreban g. Ministar da kaže svoje mišljenje, pa ili »za« ili »protiv«.

Predsednik Miša Trifunović: G. Petroviću, vi ne možete naterati g. Ministra da govori, on je tu i on vas sluša.

Ministar Trgovine i Industrije dr. **Mehmed Spaho:** Neka ga brani referent.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Ninko Perić:** Predlog g. Šećerova ide za tim, pošto država snosi ovu štetu na razlici u kursu, da se i ta naknada Upravi Fondova neće računati kao čista dobit prilikom podele tantijeme. Zato ja predlažem ovo: »Ova razlika neće se računati kao čista dobit prilikom podele tantijeme«.

Dr. Halil beg Hrasnica: Ja tražim, da to ima retroaktivno dejstvo, jer vi ste podelili 800.000 dinara na tantijemu. (Zagor.)

Nastas Petrović: To će i u buduće da bude, jer neće niko džabe da radi. (Larma. — Uzajamna dobacivanja.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, dajem 5 minuta odmora.

(Nastaje odmor. — Posle odmora.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, nastavljam sednicu. Reč ima g. izvestilac.

Izvestilac dr. **Ninko Perić:** Izjavljujem, da primam ovaj predlog g. Šećerova.

Ministar Trgovine i Industrije dr. **Mehmed Spaho:** I ja primam predlog g. dr. Šećerova.

Predsednik Miša Trifunović: G. Ministar je primio predlog g. Šećerova. Stavljam čl. 117. b. na glasanje sa ovim predlogom, koga je primio g. izvestilac. Gospoda, koja su za ovaj predlog neka izvole sedeti, a gospoda, koja su protiv neka izvole dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 117. b) primljen sa dopunom g. Šećerova.

Na pretresu je čl. 117. v. Reč ima g. Lazić.

Vojislav Lazić: Isto tako kao što je čl. 117. a) protivan Ustavu, protivan je Ustavu tako isto i čl. 117. v) i ne samo Ustavu nego je protivan i zakonu o likvidaciji moratornog stanja. Ovde se kaže, da »odredbe čl. 28. zakona o likvidaciji moratorijuma od 24. aprila 1920. godine važe samo za ostale neplaćene anuitete po hipotekarnim zajmovima kod Uprave Fondova, koji se anuiteti imaju plaćati o rokovima utvrdjenim čl. 1. i 3. zakona o likvidaciji moratornog stanja i samo na redovan tekući anuitet, kome je rok plaćanja najdalje 24. marta 1923. godine, koga dana ističu i svi rokovi predviđeni čl. 1. i 3. zakona o likvidaciji moratorijuma«.

Ja predlažem, da se i ovaj član izostavi, a predlažem zato, što je on u suprotnosti sa Ustavom i zakonom o likvidaciji moratornog stanja. Sa istih razloga, koje sam naveo kod čl. 117. a., tražim, da se i ovaj čl. 117. v. izostavi. (**N. Petrović:** Kako će se plaćati anuitet? — **Dr. S. Šećerov:** Ima odredba u finansijskom zakonu. — **N. Petrović:** Izbačeno je iz finansijskog zakona.)

Izvestilac dr. **Ninko Perić:** G. Pavle Angjelić podneo je prošli put predlog kod jednoga drugoga člana i mi smo kazali, da to dodje na dnevni red, kad se bude pretresalo pitanje iz čl. 117. v. Zato i ako ovdje nije g. Angjelić, mislim, da treba uzeti njegov predlog u pretres i ocenu. Po njegovom predlogu dodaje se ovome članu: »Dugovi na poljoprivredna imanja, zaključeni pre rata u zlatu kod Uprave Fondova, mogu se isplatiti u srebru po kursu predviđenom u čl. 28. zakona o likvidaciji moratorijuma, ako su sopstvenici prodali svoja imanja«.

Ovaj predlog g. Angjelića primam, a što se tiče predloga g. Lazića, da se ceo član izostavi, ja to ne

mogu primiti, jer sam o tome već govorio, da je to bilo predviđeno u uredbi, koja je bila priznata kao zakon i da se to ne kosi sa Ustavom.

Vojislav Lazić: Ne mogu se složiti nikako sa predlogom g. Pavla Angjelića. Taj predlog ide na to, da siročadi, čiji su roditelji zaduženi kod Uprave Fondova pa poginuli u ratu, moraju sada da prodaju imanje da bi isplatili dug Upravi Fondova, a ne daje im se mogućnost, da dug isplate i ako imanje nisu prodali. Pošto 24. aprila 1923. ističe rok o moratorijumu Uprava Fondova će vršiti naplatu egzekutivnim putem i naplaćivaće u zlatnoj moneti, odnosno u deset puta većoj sumi srebrene monete, pa će prema tome masa poljoprivrednika zemljoradnika i siročadi ostati bez imanja, a ja sam hteo, da oni mogu isplatiti ceo dug u srebru i ranije, pa zato predlažem, da se ne gazi ni za čiji račun zakon o likvidaciji moratornog stanja i Ustav, nego da budemo pred ustavom jednaki.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Ninko Perić:** G. Lazić nije razumeo predlog g. Angjelića, zato mi dozvolite, da ga objasnim.

Ovaj predlog ide u prilog zemljoradnika i glasi: da se ti dugovi mogu isplatiti, a ne naplatiti, to jest da sam dužnik, kad je prodao svoje imanje, isplati i svoj dug. On je naročito molio zato što danas ljudi, koji prodaju imanja kod uprave Fondova, teško prenose tapiju a žele da isplate svoj dug. Još nešto, on ne traži naplatu dužnika u zlatu nego u srebru. To je specijalna jedna beneficija poljoprivrednika, seljačkog staleža, koja ne važi za ostale dužnike. Ja mislim, da su ovde, pošto je najmanje novca plasirano, u pitanju samo siromašni zemljoradnici, te im se zato i dozvoljava ova beneficija. Ovde nije reč o naplati nego o isplati, kada prodaju jedno imanje da mogu odužiti dug kod Uprave Fondova po srebrnom kursu.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Nastas Petrović.

Nastas Petrović: Izgleda mi, da se nije razumelo u čemu je stvar ovoga predloga. Evo, da vidite u čemu je stvar ovoga predloga. U zakonu o likvidaciji moratornog stanja bilo je kazano i ovo, da anuiteti, sve godišnje otplate, mogu se plaćati u srebru i ako bi trebalo biti plaćano u zlatu kod Uprave Fondova, jer je zlato primljeno i to da bude plaćano u srebru sa dodatkom od 3%. Onaj, koji je stavio ovo, hteo je da ublaži plaćanje u zlatu kod Uprave Fondova, pošto je zlato skupo. Tako se i danas radi. Čim je donešena uredba o likvidaciji moratornog stanja, nagrnuli su na Upravu Fondova gotovo svi dužnici i tražili su misleći, da se mogu koristiti tom odredbom, da svoja dugovanja plate, koja su bila u zlatu bez sumnje, sa ovim dinarima kakvi su danas. Uprava Fondova se tome oduprla i nije htela to dozvoliti, jer bi likvidirala. Uprava Fondova je davala u zlatu, a kad bi primala u ovim našim novčanicama ovako jeftinim, ona bi likvidirala. Oduprli smo se tome. Dalje, i u toku celoga rada ove uredbi o likvidaciji moratornog stanja, mnogi su dužnici Uprave Fondova na razne načine pokušavali ne bi mogli nagnati merodavne faktore, da u novčanicama prime dugovanja sa tri %. Sada se to ponavlja i u ovom obliku, meni se čini zamotano, zavijeno, ali opasno, da se dopusti onima koji imaju svoja poljoprivredna dobra, da svoja dugovanja u zlatu isplate u novčanicama. Možete i to rešiti, ali ja Vas upozoravam, gospodo, na ovaj fakt, da ovde nije reč o seljacima, budite uvereni, nego je reč u pr-

vom redu o poljoprivrednim dobrima, koja su po varošima i o bogatim seljacima, koji imaju velike gruntove, velike zemlje. Ja Vas molim, nemojte praviti u ovome trenutku takvu beneficiju tim ljudima, koji su imućni i na taj način upropašćivati Upravu Fondova, pupilne fondove i ostalo. Nije istina, gospodo, da je tu mala suma u pitanju, pa da je i mala; principijelno ne smemo da dozvolimo to, nego su u pitanju velike sume. Na posledku ako hoćete i to, onda pravda nalaže, da ako hoćete da njih beneficirate, da onda beneficirate sve. I ja sam dužan, gospodo Upravi Fondova 23.000 dinara u zlatu na moju kuću, pa ću i ja taj dug, koji sada vredi deset puta više, nego onda kad sam se zadužio, platiti kao i oni.

Vidite kakvi se predlozi javljaju ovde. Ja Vas molim, gospodo, da ovaj predlog g. Angjelića ne primite, jer on skriva za sobom ono, što je najgore, ono što je najernije, da se imućni stalež u našoj zemlji favorizira na taj način, da svoje dugove u zlatu isplati u novčanicama današnjim.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Ninko Perić:** Ja povodom ovoga govora g. Nastasa Petrovića imam da kažem ovo. Pošto se može ta reč: »Poljoprivredna imanja« odnositi i na lica, na koja mi nismo želeli da se odnosi, ja bih molio, da se posle tih reči doda: »Na selima«, da bismo posle time kazali ono, što smo želeli da kažemo i da bismo time pomogli onoga, koga smo želeli da pomognemo, a to je da pomognemo seljaka. (**Nastas Petrović:** I tu ima bogataša, koji imaju velika imanja, ima ih koji imaju i po 60 hektara.)

Ja primam predlog g. Angjelića s tim, da se iza reči »Poljoprivredna imanja« doda »na selima«.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje, gospodo, predlog g. Angjelića kod ovoga člana sa ovom dopunom g. izvestioca. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina diže ruku.) Predlog je propao.

Stavljam na glasanje čl. 117. v) bez dodatka g. Angjelića. Ko je za to, da se taj član primi, neka izvoli sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 117. v. primljen.

Na pretresu je, gospodo, čl. 117. g. Ko je za to, da se primi tako redigovan, neka izvoli sedeti, a ko je protiv, neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 117. g. primljen.

Stavljam na glasanje nov član 117. d. Ko je za to, da se taj član primi tako redigovan u sekciji, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 117. g. primljen.

Stavljam na glasanje nov čl. 117. dj. Ko je za to, da se taj član tako redigovan primi, izvoliće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 117. dj. primljen.

Ima reč g. Lazić kod čl. 117. e.

Vojislav Lazić: Ovaj član glasi: »Za narednu, 1922. godinu; budžet državne hipotekarne banke neće ulaziti u sastav opšteg državnog budžeta u celosti; već samo kao aneks; pri čemu će Upravni Odbor prijaviti samo verovatan čist dobitak državne hipotekarne banke za tu godinu«.

Iz razloga, koje sam ranije navodio kod onih članova, kojima se daju naročiti dodaci i naročiti pokloni Upravnom Odboru i članovima Upravnog Odbora kao i činovnicima, ja sam protivan tome članu, da ne ulazi budžet Uprave Fondova u državni budžet. Ja zahtevam, da ulazi u državni budžet i da bude sastavni

deo budžeta, jer je to jedna državna ustanova, koja je povlašćena i ne možemo dozvoliti na ovaj način, da ona bude od države sasvim odvojena i da ona radi po svome nahodjenju. Ona treba da bude u pravom smislu državna ustanova, da prolazi kroz državni budžet kao njen prihod i rashod, da se državnim budžetom odredjuju i plate i dodaci činovnicima Uprave Fondova i da se daje pravo Finansijskom odboru odnosno Narodnoj Skupštini, da na taj način može izvršiti potpunu kontrolu nad Upravom Fondova. Prema tome predlažem, da se ovaj član izostavi.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin referent.

Referent Uprave Fondova **dr. Arum Alkalaj:** Zakonom o državnoj Hipotekarnoj Banci proširen je delokrug rada Uprave Fondova na celu teritoriju i ona treba da u toku iduće godine ima malo slobodnije ruke specijalno zbog toga, što treba da osnuje svoje nove filijale u novim krajevima. Ako nam se ne bi dala ta beneficija, ako se ne bi usvojila ova odredba, Uprava Fondova po ovim zakonima, koji sada postoje, ne bi bila u mogućnosti, da pristupi proširenju delokruga svoga rada. Sutra će na zahtev jedne grupe poslaničke ili jednog poslanika biti potrebno osnivanje filijale u jednome kraju i mi nećemo biti u stanju da pristupimo izvršenju te odluke samo zbog toga, što smo vezani budžetom. Mi smo tražili tu beneficiju samo za jednu godinu.

Predsednik Miša Trifunović: Nov član 117. e) stavljam na glasanje ovako redigovan u sekciji. Ko je za to, da se primi, neka izvoli sedeti, ko je protiv, neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 117. e) primljen.

Prelazimo na novi član 117. ž. Ima reč g. dr. Svetislav Popović.

Dr. Svetislav Popović: Ja sam kod rasprave ranijih članova upozorio na to, da imade odredaba u ovome zakonu o Državnoj Hipotekarnoj Banci, koje su skrojene za ono područje, gde važi građanski zakon za Kraljevinu Srbiju. To su članovi 16., 17. i 22. Ja bih želeo, da se kaže, da će se članovi 16., 17. i 22. analogno primenjivati. To su oni članovi, gde se kaže da ne može biti bez tapije dobijen zajam.

Izvestilac dr. Ninko Perić: To je ušlo ovde.

Dr. Svetislav Popović: Moj bi predlog glasio ovako: »Članovi 16., 17. i 22. imaju se u novim oblastima analogno primenjivati zakonodavstvu koje postoji.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Ja ovo primam. Na ovome mestu kad je reč o ovim izvršenjima ima mešta da se unese predlog g. Ministra Trgovine. Član 117. l. to nije prvobitni predlog, o kome se vodila diskusija, nego član, koji se odnosi na čl. 53. zakona o Upravi Fondova. Kako je ova odredba proširena na celu teritoriju, onda se pojavila i ova stvar. Po Zakonu o Upravi Fondova mogla je Uprava Fondova, kod nas u Srbiji naplatiti svoja potraživanja preko svoga izaslanika po predhodnoj sudskoj izvršnoj presudi. Kad dobije izvršnu presudu, mogla je Uprava Fondova da izvrši prodaju. U pogledu na taj čl. 53. postojao je predlog g. Ministra Trgovine, da se on kao takav ne primenjuje na nove krajeve zbog toga, što imaju uredjeno sudstvo, izvršne organe i želi se da to ostane. Kod nas u Srbiji i Crnoj Gori izvršuju najvećim delom presude policijske vlasti.

Taj predlog g. Ministra Trgovine glasi ovako: »Odredbe čl. 53. zakona o Državnoj Hipotekarnoj

Banci imaju obaveznu snagu samo za dosadašnju Kraljevinu Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu. U ostalim pokrajinama hipotekarna potraživanja Državne Hipotekarne Banke uživaju pravo prvenstva i neodložne naplate administrativnim putem tako, da je Državna Hipotekarna Banka ovlašćena, da dospelu plaćanja izvrši egzekutivnim putem preko nadležnih vlasti.

Ja bih molio, da izbrisemo Vojvodinu, pošto u Vojvodini imaju organe izvršne sudske vlasti. (**M. Rajčević:** Ima ih i u Crnoj Gori.)

Nastas Petrović: I kod nas izvršuju presude sudske vlasti.

Izvestilac dr. Ninko Perić: U velikom delu izvršuju, ali ne u najvećem delu.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin M. Vujičić.

Milorad Vujičić: Gospodo, ja ne bih bio za to, da se primi ovaj predlog sa ovih razloga. Isto tako kao što u Srbiji imaju izvršne vlasti, koje izvršuju izvršne presude, to je isto i u ostalim krajevima, kao što je u Bosni, Vojvodini i t. d. Kad je napravljen ovde izuzetak, da Uprava Fondova kao samostalno telo može imati izvršne organe, koji samo po izvršnim presudama mogu da izvršuju naplate, onda ja ne vidim nikakav razlog, da mi, kad radimo na izjednačenju zakonodavstva, pravimo razlike između Srbije i Crne Gore i drugih krajeva. U svima krajevima imaju izvršne vlasti, ali ovde Uprava Fondova ima svoje izvršne organe, koji ništa dalje ne idu nego što idu redovni izvršni organi, koje pojedini zakoni predviđaju. Nema nikakve potrebe da tu pravimo jednu razliku. Treba da stoji jedna odredba, koja važi za celu zemlju. Naš je zadatak da izjednačimo zakonodavstvo u celoj našoj državi.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Nastas Petrović.

Nastas Petrović: Gospodo, ja ne razumem ovaj predlog, bar ne vidim njegove motive, jer ih nije niko kazao. Uprava Fondova je imala jednu specijalnu privilegiju u pogledu izvršenja i ta privilegija se pokazala na praksi kao odlična, jer kad se dobije izvršna presuda, njen organ ide i izvrši tu presudu po jednom kratkom postupku. Zašto će sad ovo izdvajanje izvesne teritorije g. Ministar nam nije objasnio. I neka nam on to najpre objasni, jer ja ne vidim razloga. Uopšte ako hoćemo od Državne Hipotekarne Banke, da ona sve svoje naplate brzim putem dobije, onda ne smemo pristati, da se pravi izuzetak. Njoj moramo ostaviti što je ona do sada imala, a to je, da ostane izvršenje u njenim rukama. Jer ma ko u Bosni i Hrvatskoj i t. d. vrši naplatu, ipak brzina naplate iz raznih uzroka ne može biti onakva kao što može biti, kad organi uprave fondova tu naplatu izvršuju.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Ministar Trgovine i Industrije.

Ministar Trgovine i Industrije **dr. Mehmed Spaho:** Gospodo, ja sam bio načelno protivan, da se ovaj privileg da Državnoj Hipotekarnoj Banci. Bio sam načelno protivan, da se da mogućnost poverniku, da izvršuje sam sudske presude, jer i kad izvršuje može doći do spora što se ima da izvrši, i t. d. I ja sam imao nameru, da ovo ne važi i za Srbiju i zbog toga sam podneo predlog, da izvršenje presude po traženju Državne Hipotekarne Banke obavljaju redovni državni organi, koji i inače izvršuju sudske presude. Ali mi je onda rečeno od strane Uprave Fon-

dova, da bi to naišlo na teškoće, jer u Srbiji nemamo svuda izvršnih organa i ja sam kazao, da kod nas tamo ima tih organa dovoljno i da mi nemamo razloga, da zbog oskudice srpskih izvršnih organa činimo izuzetke, koji mogu u pojedinim slučajevima dovesti do posledica sa kojih ne idu uporedom ni Uprava Fondova ni dobro shvaćeni državni interesi. To je razlog sa kojeg sam ja ovu razliku pravio. Meni bi bilo simpatično, da se to izjednači, ali u dobrom smislu da zavedemo, da sudski izvršni organi izvršuju ove presude po traženju Uprave Fondova. Ja sam načelno protiv toga da taj privileg odnošno svojih posebnih izvršnih organa ima poverenik, pa makar to bila i Uprava Fondova.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Ja primam ovaj predlog g. Ministra Trgovine i molim Odbor, da prvo o njemu glasa i ako on bude primljen, ja bih onda dao definitivnu redakciju ovoga člana, jer ima onda ova druga alineja ovoga člana da otpadne. Molim, da glasamo o predlogu g. Ministra, pa ću onda dati definitivnu redakciju. Ministar je pristao, da se ovde izbriše Crna Gora i Vojvodina. (Čuje se: Da glasamo za svaku pokrajinu!)

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje predlog g. Ministra Trgovine, koji prima g. izvestilac. Ko je za to, da se taj predlog primi izvoliće sedeti, a ko je protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je predlog primljen.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Pošto je predlog g. Ministra Trgovine primljen, ja molim Odbor, da 2. alineju izbriše, jer se tu govori o proširenju našeg građanskog postupka na celu teritoriju. Ta alineja treba da se izbriše i na mesto te alineje dolazi predlog g. Ministra i tako bi glasio član ovaj u celini bez druge alineje. Dakle otpada ovo: »Isto tako stupaju na snagu sve odredbe i glava 18. građanskog sudskog postupka«. Ono dalje ostaje kako jeste.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Popović.

Dr. **Svetislav Popović**: U poslednjem čl. 117. ž) predviđeno je, da se zajmovi daju i na osnovu isprava, koje se kao dokazi o pravu vlasništva izdaju na osnovu gruntovnih knjiga i katastralnih posedovnih listova, koji i dalje važe u novim oblastima. Osem, tih knjiga, gospodo, ima i drugih knjiga i onda bi trebalo ovde da se kaže, da se zajmovi daju i na osnovu katastralnih posedovnih listova. (**Nastas Petrović**: Mi već dajemo!) I onda tome stavu ima da se doda još rečenica »i katastralnih posedovnih listova, koji i dalje važe u ovim oblastima«.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Ja primam ovaj predlog, pošto se suština ne menja.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 117. t. sa predlogom g. ministra i sa ovom dopunom, koju je primio g. izvestilac. Ko je za to, da se taj član primi tako neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 117. ž. primljen.

Na redu je novi član 117. z) Ko je za to, da se ovaj član primi kako ga je redigovala sekcija neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član primljen. Sada je na redu čl. 117. i.

Dr. **Slavko Šećerov**: Ovde se kaže, da izbor Uprave Fondova stupa »odmah« na snagu. To »odmah« može biti i godinu dana. I zato je bolje da se kaže: »U roku od 2 meseca«.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Ja primam ovo.

Referent Uprava Fondova dr. **Arum Alkalaj**: Ali s tim da stara Uprava Fondova vrši dužnost, dok se ne razreši. (Čuje se: To se samo po sebi razume.)

Nastas Petrović: Molim za reč radi objašnjenja.

Predsednik **Miša Trifunović**: Izvolite.

Nastas Petrović: Procedura je bila takva da su iz odbora ispadala dva po dva člana tako, da se upravni odbor obnavljao posle 4. godine. Hoćete li vi sada da ovo važi za ceo upravni odbor?

Dr. **Slavko Šećerov**: Neka se kaže onda izbor celog upravnog odbora. (Čuje se: Tako je!)

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 117: i. kako je ovde objašnjen i kako je to objašnjenje primio g. izvestilac. Ko je za to, da se on tako primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj član primljen.

Vojislav Lazić: Ja predlažem nov član ispred poslednjeg člana, koji da glasi: »Zemljoradničke zadruge i njihovi savezi i privredna udruženja imaju prvenstvo od ostalih privatnih preduzeća« — čl. 29. Ustava. (**Nastas Petrović**: Pa vi onda hoćete agrarnu banku!) Ja sam htio samo sa nekoliko reči da obrazložim ovaj predlog. Čl. 29. Ustava predviđa, da se ustanovama zemljoradničkim i privrednim ima izaci na susret prvenstveno pred privatna preduzeća i naslanjajući se na taj član Ustava ja sam ovaj svoj predlog podneo.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Ja ovaj predlog ne bih mogao primiti prvo iz razloga, što se pre svega ovde obrazuje naročito kredit za poljoprivredni stalež; a drugo iz toga razloga što smo mi po zahtevu gospode iz zemljoradničke stranke uneli u poslove Uprave Fondova i to da ona njima daje zajmove, i kad bismo još sada kazali, da oni imaju prvenstvo, onda bi njihove želje bile tolike da bi Uprava Fondova samo za njih i figurirala. Medjutim, cilj Uprave Fondova nije samo to.

Vojislav Lazić: Neka g. izvestilac ima na umu to, da je istorijat ustanove uprave fondova zemljoradničkog porekla, da je ona postala ličnim novcem a većinom seljačkih pupila i fondova, i onda ja sa pravom zahtevam, da se ovaj član primi. Medjutim vi hoćete ovu sirotinjsku ustanovu stvorenu sirotinjskim novcem da upotrebite za banačke i trgovačke ciljeve.

Predsednik **Miša Trifunović**: G. izvestilac ne prima ovaj predlog, ali kako je ovo novi predlog ja ću ga staviti na glasanje. Ko je za to, da se ovaj predlog g. Lazića kao nov član primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvo'i dići ruku. (**Nastas Petrović**: Prima li g. ministar to?) Ne možete vi naterati g. ministra, da se o tome izjasni. (**Nastas Petrović**: Znamo, ali g. ministar treba da se izjasni.) Stavljam, gospodo, na glasanje. Ko je za to, da se predlog g. Lazića primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina diže ruku.) Većina je, gospodo, protiv i predlog g. Lazića je propao. (**Vojislav Lazić**: Nije većina protiv. Ja molim poimenično glasanje.) Gospodo, ja sam kao predsednik presudio. Ja vam ne bih krivo učinio i ja sam presudio, da je većina protivna.

Na redu je čl. 117. j). Ima reč g. izvestilac.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Pošto je, gospodo, ovo poslednji član, to pre njega dolazi predlog g. Ministra Trgovine o kome je bilo malo više debate usled nesporazuma. On glasi: »Odredbe čl. 5. tač. 1. i 2. ovoga Zakona imaju obavezu snagu za do-

sadanju Kraljevinu Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu, ali i druge pokrajine imaju prava koristiti se ovim odredbama.

Po isteku 5 godina od dana obnarodovanja ovoga zakona a na predlog Ministarstva Trgovine i Industrije biće rešeno pitanje o važenju odredaba čl. 5. tač. 1. i 2. i za ostale pokrajine.

Ja mislim, da je potrebno da o ovome dam objašnjenje. Prva i druga tačka govore o pupilnom novcu, o opštinskom sreskom, crkvenom i manastirskom novcu i o novcu drugih korporacija. Pošto smo mi imali u tome pogledu teškoće da pupilni novac sada od jedanput prelazi u Upravu Fondova, jer je novac plasiran u nepokretna imanja i pošto bi to izvršilo poremećaj i imalo štetne posledice, mi smo zbog toga ostavili rok od 10 godina, da se novac može ulagati, gde je i do sada ulagan i dali smo pravo, da ti zavodi još dve godine primaju novac na čuvanje i tek u roku posle dve godine dana da se taj novac ima da pošalje Upravi Fondova. S toga bih ja molio, da g. Ministar povuče svoj predlog i da ga Odbor ne primi.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Dozvolite mi, gospodo, da i ja kažem nekoliko reči. Ja sam osetio i vidim, da ovde ima izvesnog neslaganja. Može biti da ima jedna mera i opravdana za bojazan. Što se tiče naglog prelaza i menjanja dosadašnjih navika i postupaka, koji su vladali u pojedinim delovima naše Kraljevine, da se te nagle promene centrališu upućivanjem svih predviđenih prihoda i kapitala na čuvanje i rukovanje Upravi Fondova. Ja kao što mnogo što šta drugo razumem i to. Ali u isto vreme meni se čini, da g. Ministar ide dalje no što bi se mogao naći pravi razlog. Baš smo ovde čuli i svi smo se složili, da nema ozbiljnog razloga zašto bi se Vojvodina izuzimala od primena ovih odredaba i s toga, gospodo, nema razloga, da se to čini i za neke druge krajeve. Ja ću sa svoje strane priznati, da razumem i onu težnju, koja će da očuva status quo u koliko se tiče vakufskih imanja u Bosni i Hercegovini. Vama je poznato, da je to pitanje o vakufskim imanjima i kapitalu bilo na izvesan način do sada regulisano. I kako je to pitanje finansijske prirode u isto vreme i u vezi sa religioznim osećajima, ja sam mišljenja da to ne lomimo preko kolena. Pravoga razloga za to nemamo i da ostane status quo. A to bi ostalo i za pupilne mase u Bosni i Hercegovini za koje postoje propisi. (**Nastas Petrović**: Onda to treba da važi i za Slovenačku.) G. Nastas Petrović mi dobacuje, da bi to trebalo učiniti i Slovencima. Ja sam se, gospodo, u tome pogledu obaveštavao i obavešten sam ovako, da je to pitanje pretresano u sekciji i u samom odboru i da je postignut sporazum, da ostavimo duži rok, da se to pitanje u Slovenačkoj na praksi izvede i da je ostavio takodje status quo i pošto je za Slovenačku već predviđeno da bismo imali to predviđeno i za Bosnu i Hercegovinu. I mi smo svi bili svedoci da gospoda poslanici iz Bosne i Hercegovine na tome baš i nastoje. Zato bih ja predložio ovo: »Odredba čl. 5. tačke 1. i 2. ovoga zakona ne odnosi se na pupilni kapital, na kapital i prihod vakufskih imanja u Bosni i Hercegovini«. (Čuje se: To je izuzetak.) Ja sam, gospodo, kao čovek koji sam predavao gramatiku i za ovaj izuzetak nalazim u zemlji ovako raznoliku prošlost.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč dr. Čubrović.

Dr. **Pavle Čubrović**: Predlog g. Ministra po mome mišljenju nije opravdan. Svaki zavod posmatran sa ekonomskog i finansijskog gledišta kao što je ovaj zavod Uprave Fondova odnosno Državna Hipotekarna Banka za celu zemlju može dobro da funkcioniše i da koristi narodu samo onda, ako bude raspolagao sa što većim sumama i ako bude mogao čime da osigura te sume, da njima može funkcionisati i u momentu, kad je potrebno, da narodu izadje na susret. Međutim ako se na ovaj način, kao što predlaže g. Ministar, ovo postavi, onda bi u tome slučaju ova Hipotekarna banka važila samo za Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu, a novi krajevi imali bi da tu banku iskorišćuju, dok međutim ne bi bili obavezni da u nju ulažu svoje kapitale. Ja ovde vidim ne samo ekonomsku štetu, već i jednu težnju, koju neću ovde ovako demonstrativno da pominjem. Onaj koji hoće da se koristi jednim zavodom, na koje vrste on bio, treba da ima i obavezu prema tom zavodu. Obaveze su samo onda obaveze, ako se sa ravnom merom ulazi u osnove finansijske funkcije. Prema tome onaj, gospodo, koji zastupa široke narodne mase, ne treba da se vara, da ćemo mi koristiti širokim narodnim masama, ako se mi oslobodimo ove Uprave Fondova, pa onda ne budemo u mogućnosti da izadjemo narodu na susret. Mi baš oskudevamo u tome što nemamo dobrih osnova ekonomskih, koje bi mogle da omoguće narodu da dolazi do što boljeg i jačeg kredita. Vi u Nemačkoj imate organizacije na osnovi uložnih kredita i ko poznaje te organizacije, koje su pre rata u nekom pogledu nemačku kulturu preporodile, taj će znati, da je tamo bilo preko 1170 organizacija, koje su podignute na osnovu hipoteka. Država je svima sredstvima favorizirala takove ustanove, kako bi narod sam došao do što boljšeg kredita. Kad gospoda ovde sada iznose jedan predlog, koji može da te kapitale dekoncentriše, ja onda nalazim da tome treba stati na put u interesu narodnog kredita i u interesu lakšeg dolaženja do kredita za narodne mase i održanja tako reći našeg osnovnog ekonomskog fundamenta. Zato ja molim, da se ovaj predlog g. Ministra odbaci kao neumesan i da se u isto vreme ova Hipotekarna banka rasprostre na celu zemlju.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Ministar Trgovine i Industrije.

Ministar Trgovine i Industrije dr. **Mehmed Spaho**: Ja bih hteo da kažem glavne razloge, koji su me potakli da stavim svoj predlog, da je prinudna mera, a takva je prirodna mera i obligatno polaganje novca pupila, opštinskih, sreskih, crkvenih, vakufskih i t. d. izazvala izvesno neraspoloženje u novim krajevima. I ako smo uvereni, da Državna Hipotekarna banka imade jedan vrlo važan ekonomski zadatak, ja smatram, da mi ne treba jednu tako važnu državnu ustanovu u novim krajevima da kompromitujemo, a mi je kompromitujemo, ako sa njom vežemo na kakve prinudne mere. Kad se ta državna ustanova upozna i uživi tamo u novim krajevima, ja sam uveren, da će onda i tu u novim krajevima sav narod tražiti, da se ovaj novac daje. I baš sa toga razloga ja ne bih hteo, da prinudna mera na obligatan ulog novca u Hipotekarnu Banku odmah tamo važi, nego da se to pitanje reši posle 5 godina, kad narod stekne više iskustva o blagotvornom delovanju ove važne državne ustanove. Eto to

je, gospodo, najveći razlog zbog kojeg sam stavio ovaj predlog. Kao što rekoh, tu nemamo posla sa nekakvom jednakošću, već sam ja to učinio zato, što sam želeo, da se najpre ova ustanova upozna tamo, pa da se onda pristupi ovim prirodnim merama, koje su se ovde pokazale tako dobre.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč g. Gjonović:

Jovan Gjonović: Molim Vas samo za nekoliko reči povodom predloga g. Ljube Jovanovića:

U koliko ja znam, izuzimanje da se odmah odredbe predviđene ovim zakonom ne primenjuju na celu zemlju, nego da ostanu izvesni rokovi, — to se ne odnosi samo na Sloveniju nego važi za sve krajeve naše zemlje, koji su van starih granica Srbije i Crne Gore. To je prvo. Ovo je izuzetak u neku ruku opšti. A izuzetak, kako ga predlaže g. Jovanović, ne bi bio dobar i celishodan, jer ono što je primljeno, primljeno je za celu teritoriju, i onda nemamo potrebe da izuzimamo specialno Bosnu. Jer, zašto onda da se ne pravi razlika i za Hrvatsku i za Slavoniju i da se i to ne poentira jedno porud drugoga? Ja iz tih razloga ne bih bio za to, da se predlog g. Jovanovića primi.

Što se tiče predloga g. Ministrovog, ja bih molio g. Ministra, da mi odgovori na ovo pitanje: da li g. Spaho misli, da sve ostale tačke i čl. 5. važe za celu teritoriju, a samo tačka 1. i 2. da ne važe? Ako hoće da sve ostale tačke važe, onda znači, da se pokrajine izuzimaju, da daju novac, a da mogu da ga primaju. To bi bilo, gospodo, nelogično. Vi ste prisilili, gospodo, narod u Srbiji i Crnoj Gori da obavezno daju Hip. Banci pupilni i drugi novac, dok, međutim, zajmove bi, na ovaj način, imali da dele svi. E to bi, gospodo, bilo vrlo nezgodno. Mi od toga nećemo da pravimo veliko političko i krupno ekonomsko pitanje, ali mi moramo težiti da se ujednačimo. Aho hoćemo, da imamo podjednake beneficije, moramo vući podjednako i terete; i samo ako nosimo jednake terete, možemo imati i beneficije.

Ako nećete da naredite, da svi prinudno ulažu u Upravu Fondova, onda lepo; ostavite da Uprava Fondova bude zavod, koji će važiti samo za Srbiju i Crnu Goru, pa neka funkcioniše kao što je i do sada bilo. Bilo bi vrlo nezgodno, da i drugi uzimaju zajmove iz Uprave Fondova, a ne ulažu ništa. Ako se ne slažete s tim, da ona važi za celu zemlju i za sve podjednako, onda lepo ostavite je samo nama, pa ćemo mi nositi i terete i od nje vući beneficije. Ali, mi da dajemo, a Vi svi drugi da ne delite terete sa nama, a da ipak uživete beneficije, — ja to nikako ne mogu primiti. Bolje onda da ta ustanova ostane potpuno uža naša.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Hohnjec.

Dr. Josip Hohnjec: Gospodo, naše je stanovište, da za taj novac pupilni, erkrveni i t. d., ostane sve onako kako smo mi tražili u našem programu kod samouprava. Nalazeći i verujući da će članovi Zemljoradničkog Kluba prići našem stanovištu, ja se pridružujem predlogu g. Ministra i tražim istu stvar, da ono što važi za Bosnu i Hercegovinu važi i za Sloveniju i Hrvatsku i tražim, da onaj rok od 10 godina koji važi za Hrvatsku da on važi i za Sloveniju.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Ministar Trgovine i Industrije.

Ministar Trgovine i Industrije dr. Mehmed Spaho: Hoću da odgovorim na reči g. Gjonovića, da odredbe o davanju zajmova nisu prinudne. Odredbe o ulogu novca nisu prinudne i to je razlika između jedne i druge odredbe čl. 5. (Čuje se: Jesu prinudne i jedna i druga!) O davanju zajmova rešava Uprava Fondova. (**Nastas Petrović:** Po redu prijave po zakonu.)

Što se tiče primedbe g. Hohnjeca, moram da konstatujem da je moj predlog opšte prirode i da se ne tiče samo Bosne i Hercegovine.

Izvestilac dr. Ninko Perić: Pošto smo pri kraju ovoga zakona, meni izgleda da možemo postići sporazum tako, i g. Ministar pristane na novu redakciju a i g. Jovanović da izmeni svoj predlog i mi bismo onda postigli ovu stvar, ako hoćemo da uložimo dobru volju. Mi smo saglasni sa tim, i regulisali bismo u prethodnom članu, da se mogu pupilni novci u novim oblastima još za dve godine ulagati u ustanove u koje su do sada ulagani. Ako bi sad Odbor primio, da te godine povišimo na 5, onda g. Ministar odustaje od ulaganja za pupilni novac. Razlog leži u tome, što smo mi ostavili 10 godina za likvidaciju primanja uloga i mi onda možemo dozvoliti 5 godina. U sekciji je bila proizvoljna cifra i mogu da kažem, da sam ja predložio 10 godina, jer su ostali predlozi glasili za mnogo manje. I kad smo ostavili 10 godina za likvidaciju, onda treba da ostane još 5 godina da se mogu primiti pupilni novci, a posle 10 godina treba i taj novac da se položi. Na tome g. Ministar ne treba praviti pitanje o pupilnom novcu, a mogao bi se primiti predlog g. Jovanovića, koji bi ostao samo za vakufska imanja. Ovo se odnosi na sve oblasti, jer se gore kaže, da produženje na 5 godina važi za sve oblasti.

Član 117. z) glasi ovako: »Zavodi i Ustanove iz novih oblasti, koji su do donošenja ovoga Zakona primale novac, dužne su u roku od 10 godina položiti novac Hipotekarnoj Državnoj Banci, a novi ulozi mogu se primiti još u roku od 2 godine«, pa da metnemo »u roku od 5 godina«, onda će se odnositi na celu zemlju. Ako se Odbor slaže s tim, da se vratimo na redakciju člana 117. z., u tom slučaju Ministar ne pravi pitanje pupilnoga novca za Bosnu i Hercegovinu. (Jedan glas: A šta je sa vakufima?) Za vakufska dobra postoji predlog g. Jovanovića, koji glasi: »Odredbe člana 5. tačke 1. i 11. ne odnose se na kapitale tih vakufskih imanja u Bosni i Hercegovini«. Ja ovaj predlog g. Jovanovića primam.

Vojislav Lazić: Posle izjave g. Ministra Industrije i Trgovine ja ne mogu da primim njegov predlog zato, što on ide čisto sa računom takvim, da Bosna i Hercegovina ne budu dužne ulagati svoj novac u ovaj zavod Hipotekarne Državne Banke, ali ipak da se mogu koristiti time. Gospodo, nekako bi nezgodno bilo to, da neko ne ulaže ali da se tuđim ulogom koristi. G. Ministar kaže: pa nije prinudno davanje zajmova. Ali kad se obrati neko iz druge pokrajine, onda da ne bi učinili uvredu toj oblasti ili nekom licu iste oblasti, da ne bi stvorilo tu jedno neraspoloženje prema našem narodnom jedinstvu, neće imati kuraži da ga odbije, zato što zakonom nije isključen, a on će s pravom da traži i kazaće: ja zakonom nisam isključen i morate onda da mu date.

Druga stvar, gospodo. Mi ovde biramo Upravni Odbor za ovu ustanovu iz cele zemlje i samim tim, što biramo Upravni Odbor iz cele zemlje, zagarantovano je pravo i ostalim pokrajinama da mogu dobiti ovde zajmove. Ja ne mislim ni to, da mi treba nekoga da prinudimo nasilno, da ulaže u ovaj zavod, ali isto

tako ne treba pristati na to, da oni koji ne ulažu koriste se ovom ustanovom. Prema tome ja i posle izjave g. Ministra ostajem pri tome, da sam protivan njegovome predlogu. Ina da bude čisto i jasno. Ko ulaže ima da se koristi, a ko ne ulaže, nema da se koristi.

Što se tiče vakufa i uloga u Bosni, koji je predlog učinio gospodin Jovanović, ja ne mogu da se složim ni s tim predlogom. Meni izgleda čvo za Bosnu i Hercegovinu, po predlogu naše braće Muslimana, da onda kad se delilo na oblasti ne može da se deli ni jedan njihov deo, a sada njihovi novci ne mogu da se ulažu u jedan opšti zavod. Ja ne razumem taj sporazum, a ako smo jedna država, treba da budemo jedna država sa jednim punim poverenjem.

A ako bi se želelo, da se više hipotekarnih zavoda osnuju to bi bila druga stvar, ali ne na ovakav način kao što misli gospodin Ministar da zabrani uloge u jedan opšti zavod, ali da se ipak tim zavodom koriste.

Ljuba Jovanović: Gospodo, dopustite mi da objasnim sa nekoliko reči moj predlog. Ja sam u govoru svome spomenuo reč centralizam i hteo sam time da opomenem gospodu članove ovoga Odbora na ono nepoverenje sa kojim se iz nekih krajeva gleda na neke ustanove u našoj prestonici. Gospodin predgovornik Lazić govori o poverenju, o tome kako treba da se izjednačimo i ako smo svi jednaki. E, gospodo, treba ali pre svega to da ide postupno i treba da budemo dosledni. Kad je sinoć jedan od gospode poslanika predložio, da se plate i prihodi verskih poglavara muslimanskih, izjednače sa pravoslavnim, onda niste primili: pa onda sa ovim izjednačenjem plata u krunama i dinarima vi dobro znate kako je išlo. Treba, gospodo, polaziti i od sebe. Dakle, nemojte to zaboraviti.

Imajmo, gospodo, na umu, da se poverenje mora postupno stvarati, mora se stvarati delima, a ovde vidite gospodin Lazić govori sa razlogom o tome poverenju, ali ja ću da mu navedem jedan primer nepoverenja. Vidite, gospodin Lazić kad govori u ime seljaka, on iskazuje svoje nepoverenje prema Upravi Fondova i kaže ona neće pravilno deliti i zato traži, da najpre daje seljacima, dakle, on traži da se novac prvenstveno daje seljačkim organizacijama, a vidite ovde vi ne tražite nikakve garantije da će biti podjednako za celokupnu zemlju raspoređen novac iz Uprave Fondova. Tih garantija nema i ja ću Vam slobodno kazati ne treba ih ni tražiti. Ja Vam samo govorim, da smo mi još po svojoj svesti daleko od toga, da smo sve svoje interese pomešali i da gledamo da ne ističemo posebne interese.

Ali ovde na šta se sveo moj predlog po izjavi o pupilnom novcu, koji je izneo gospodin izvestilac — predlog se sveo na vakufska imanja. Ina jedna stvar, zbog koje ovo ne treba primiti. Ovde se govori o crkvenim i manastirskim imanjima. Znaate vi, da ta formula vredja verska osećanja naše braće Muslimana. Oni ne smatraju, da su to verska i crkvena imanja. (Glas: To je pogrešno.) Pitanje, da li se neko vredja ili ne vredja, nije to kako će neko treći ceniti, nego kako on ceni naročito u pogledu verskih osećanja. I onda nemojte da se zadržimo, pa da se posle čudite od kud su ljudi nezadovoljni politikom naše zemlje. (**Milorad Vujičić:** Nezadovoljni smo i mi sa članom 135. Ustava.) Ja bih, gospodinu Vujičiću, mome prijatelju i ličnom i političkom

savetovao čvo: Da kad je on nešto nezadovoljan, ne traži da i drugi budu nezadovoljni, nego da trpi koliko može i da gleda, da se to njegovo nezadovoljstvo umanjí. A mi sada da uradimo nešto, što evo vidimo, da će biti nezadovoljno 800.000 ljudi u našoj zemlji a ne vidimo razloga za to.

Marko Gjuričić: Predlog gospodina Jovanovića, u koliko se odnosi na vakufska dobra simpatičan je. Ja ću glasati za ovaj predlog kad bude stavljen na glasanje, a sad sam samo hteo da kažem šta mislim odnosno ovo produženje roka za ulaganje pupilnog novca u Upravu Fondova. Mi stvaramo Upravu Fondova jednim velikim hipotekarnim zavodom, koji treba da pomogne kreditom sve krajeve iz naše zemlje, a sada oslobodjavamo pojedine krajeve od ulaganja novca u taj zavod. Pa da li je pravo da dužnosti ne idu uporedo sa pravima. Ja nalazim, da rad Uprave Fondova u tim krajevima treba da počne samo onda, kad i oni počnu uplaćivati pupilni novac u nju. Kredit se može davati ne samo po prijavama, koje su podnete nego i po dužnostima, koje su pojedini krajevi učinili. Ja predlažem, da funkcionisanje Uprave Fondova u tim krajevima otpočne onda, kad oni počnu sa ulaganjem pupilnoga novca.

Dr. Pavle Čubrović: Gledište gospodina Jovanovića, kad je reč o vakufima, ima nekog opravdanja, jer doista mi moramo voditi računa o verskim osećanjima naše braće Muslimana. Ali kad o jednom takvom pitanju govorimo mi moramo da merimo dva faktora: da li imamo više interesa, da ne vredjamo taj verski osećaj u Bosni i Hercegovini, zadržavajuće vakufe ovako kao što su danas, i ako narod od toga nema nikakve koristi, baš nikakve koristi, što naročito naglašujem, kao što ni pravoslavni narod nema nikakve koristi od velikih manastirskih imanja, ili treba prihode od tih vakufskih dobara da unesemo u hipotekarnu banku i da na taj način širokim narodnim masama stvorimo podlogu, da dobiju kredit na podlozi toga kapitala. Ja mislim, da će nezadovoljstvo koje postoji, moći trajati samo dotle, dok narod ne počne dobijati kredit, a čim počne da ga dobija, onda će ono odmah prestati. Dakle ja stojim na jednom gledištu sasvim suprotnom ovom predlogu i pristalica sam opšteg interesa širokih masa. Ako hoćete ja vam mogu i ciframa dokazati, da vakufi nemaju nikakve ekonomske uloge u narodu, nego da imaju samo verski karakter — naravno to vam ne mogu dokazati sad odmah, nego bi mogao sutra ili prekosutra, pošto te cifre priberem — a mi hoćemo, da sprovedemo jednu kulturnu ustanovu i učinimo, da ovaj kapital ne bude više samo jednoga hodže ili jednoga imama nego da postane narodni kapital, da se narod njime može koristiti. I ja bih vas molio i ako poštujem verska osećanja braće Muslimana, da se jedanput emancipujemo tih nekulturnih pogleda. To su nesavremeni i nekulturni pogledi, koje moramo većom energijom suzbijati, jer u koliko ih mi više budemo tolerirali, u toliko ćemo sve više gubiti u kulturnom pogledu.

Dr. Halilbeg Hrasnica: Na ovo izvodjenje gospodina Gjuričića ne bih imao ništa da primetim ni da stavim neki svoj zahtev, ali hoću samo da se osvrnem na ovo, što je on kazao, da je njegova namera, da se ovaj državni zavod populariše i proširi ulaganje novca iz cele zemlje. Ja nalazim, da se ovim kako gospodin Gjuričić ovu ustanovu zamišlja i kako on predlaže, protiv čega nemam ništa u načelu, ne bi toj svrsi udovoljilo.

Što se tiče vakufskih imanja, tačno je ono što je gospodin Čubrović naveo, ali samo za južnu Srbiju i Sandžak, dok je kod nas stvar sasvim drukčija: kod nas ta imanja ne služe jednom odži ili imamu nego služe za prosvetne svrhe. (Glasovi: Ali nećete da se taj novac ulaže u Upravu Fondova i na šta ga onda trošite.) Mi ga trošimo u verske i kulturne svrhe. Pogledajte budžete vakufa, pa ćete to najbolje tamo vidjeti. I kad smo tražili, da se provede jedinstveno versko uređenje i na južnu Srbiju, naša je namera bila, da i tamošnji vakufi posluže ovoj istoj svrsi, a ne da budu domene pojedinih odža i imama.

Kao što sam kazao već, ja nemam ništa protivu izvođenja gospodina Gjuričića, te i sa naše strane može doći ovo ograničenje.

Nastas Petrović: Gospodo, ja bih bio prvi protivu toga, kad bi se ovim predlogom išlo na to, da se ma i najmanjim deličem okrenji verska autonomija, koju su dobila naša braća Muslimani samim Ustavom. Ali ja iz svega ovoga, što su kazali, ne mogu da vidim, da se ma i jednim deličem dira u tu autonomiju, na istoj nozi u tom pogledu smo i mi pravoslavni sa svojim crkvenim i manastirskim kapitalom, kao što hoćemo i njih da stavimo. I kod nas sve crkve i svi manastiri potpuno samostalno rukuju svojim prihodima u granicama zakona. Ako je potrebno nekom manastiru nešto da napravi pa mu treba novac, on donese odluku da napravi to što mu treba, dodje inžinjer napravi plan i manastir piše Upravi Fondova: za taj i taj posao potrebna mi je tolika suma novaca i Uprava Fondova mu tu sumu pošalje. Ako treba crkvi, isto tako, pa će isto tako biti i sa vašim vakufskim dobrima. Mi ne uzimamo ove kapitale za to, da vam mi kažemo na što ćete ih vi trošiti. Kad bismo ih zato uzimali, onda bismo doista dirali u vašu versku autonomiju. Ali mi to ne tražimo, nego vam samo kažemo, da taj vakufski novac ima da deponujete u Upravu Fondova, da se tu hrani i čuva, dok vi sami ne odlučite na što ćete ih upotrebiti. Onoga momenta, kad vi to odlučite, vama ga Uprava Fondova izdaje. I zato što Uprava Fondova traži, ona ne čini to iz sebičnih razloga nego za to, da i nad tim kapitalom bdi garancija državna, da se ne može zloupotrebiti na što ne treba i ja pravo da vam kažem ne mogu dovoljno da se naćudim, da ste vi tome protivni. To ide i protiv vaših interesa, jer je valjda i vaš interes, da se vakufski kapital čuva onako kao što treba, da se čuva od svakih mogućih zloupotreba. Vi tražite, da se izuzmete od obaveze, da ovaj novac ovamo uložite i ja to ne razumem. Ako bi se vama u tom pogledu izišlo na susret, onda bi se iz istih razloga mogli izuzeti i manastirski, crkveni kapitali, pa i drugi i kad bi svi oni to učinili, onda hipotekarne državne banke ne bi ni bilo. Ako hoćemo da idemo dosledno, onda bi tako trebalo i da bude, da tako idemo. Od kuda to, da taj teret ulaganja snosimo samo mi, a ne i vi. (Glasovi od strane Muslimana: Mi ne ćemo ni tražiti zajmove.) Vi ćete tražiti zajmova i treba da ih tražite. Ali ja pravo da vam kažem, ako se primi ovo, što vi braćo Muslimani tražite, onda je najbolje, da se primi predlog gospodina Lazića: kad nećete da dajete novac za izvesni broj godina, onda pristanite na to da vam mi za taj broj godina ne dajemo nikakav zajam. Samo ja ne vidim razloga tome, apsolutno ne vidim razloga, vi niste tu prave razloge kazali. To je jedno.

Drugo, gospodo, malo pre je gospodin Ministar pomenuo ovde, da je ovo prinudna mera i da zakonskim putem teramo vakufe, teramo pupile da moraju da se sliju u Upravu Fondova. Jeste prinudna mera, ali je prinudna mera i davanje zajma. Jedan član Uprave Fondova kaže jasno, da zajmove upravni odbori moraju rešavati po redu prijave. (Dobacivanje od strane Muslimana: Rešavati, a ne davati, može se i odbiti!) Čim se rešava, onda se i daje. Kad se jedan Slovenac, baš da predpostavim jedan Musliman, javi državnoj hipotekarnoj banci i podnese sve što je potrebno podneti, da mu se zajam da, Upravni odbor mora mu dati zajam i to po redu njegove prijave, ako je sve uslove ispunio. Pitanje je veličina zajma, ali se on daje ne na osnovu mišljenja Upravnog odbora, već na osnovu mišljenja procenioca, koji su tamo bili. Nema ni jednog upravnog odbora, koji bi smeo da ne daje zajam, jer bi time pogazio zakon.

Prema tome, ako hoćete da činite izuzetke sa vakufskim dobrima na takav način, da odredite rok na pet godina, onda neka taj rok važi i za pupile i još za 10 godina do krajnjega roka. Usvojite, ali ne tražite, da se daju zajmova onima, koji budu zajmove tražili i mirna krajina, mi smo se sporazumeli.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin dr. Janko Šimrak.

Dr. Janko Šimrak: Ja ću govoriti ono, što je spomenuto s naše strane i do sada. Ja ću biti sklon samo da nešto dometnem.

Predlog gospodina Ministra Spahe bio je posve umestan i on je doneo jedan jak dokaz za njegovu opravdanost. Taj je predlog bio općenit i mi smo u ime Jugoslovenskog Kluba izjavili, da ga prihvatamo u njegovoj celosti. Gospodo, vi stvarate ovde jedan središnji državni zavod, i, kako sam kazao, neka se u početku svoga rada ne prompromituje. Budite duboko uvereni, ja ovde iskreno govorim, da će ova politička pozadina ovoga zavoda njega već odmah u početku kompromitovati. Neke nov zavod radi u novim krajevima, neka pokaže neku agilnost, neka se raširi medju našim seljaštvom i trgovcima, neka pokaže neku akciju, pa onda tek time može da dokaže pravo opstojanja.

Gospodo, veli se, neprestano nama: vi hoćete zajam iz ove hipotekarne banke, ali nije tako. Prvo. Takvi zajmova za nas su skupi, a drugo, ja ovde izjavljujem, mi se odrićemo tih zajmova.

Ja sam rekao, predlog gospodina Ministra Spahe bio je opšte naravi i zato se čudim, da je gospodin Ljuba Jovanović počeo taj njegov predlog sužavati odnosno specijalizirati. Ja ne znam, koji su motivi gospodina Jovanovića, ali ćete mi na svaki način dozvoliti da kažem, da se ta stvar ne može načelno braniti. Ja nemam ništa protiv toga, da vakufska imanja ne dodju u državnu banku, ali sa stanovišta i iz istog razloga ne može niko to braniti nego to može biti samo provokacija, izazivanje, kad se kaže, da niti katolici niti muslimani imaju prava. Ima crkvenog i manastirskog novca i ako se stvara predlog izuzetno za Muslimane, onda ne razumem zašto se ne protegne isto tako i na katolike i gospoda pravoslavni mogu se izjaviti, ali ja velim, da nije politički mudro i da ne treba sužavati predlog gospodina Spahe.

Gospodin Gjonović je posve dobro kazao: ne možemo se u toj stvari složiti, pa neka ostane pri starom, neka Uprava Fondova ili Hipotekarna banka radi kao što je do sada radila, neka deluje u

Srbiji i Crnoj Gori. A vi hoćete da najvažnije pitanje ovako brzo prelomimo preko kolena nas 14 do 15 ljudi. Ovo pitanje ne može se tako brzo rešiti i ja vas molim, da ga tako ne rešavate. Gospodin Ljuba Jovanović, je vrlo lepo kazao zašto stvarati nezadovoljstvo onde, gde ga ne treba stvarati.

Ja mislim, da neće biti suviše, ako se ovdje obazrem na primedbu gospodina Šećerova kad je rekao, pa mora biti sve jednako. Kad otvorim državni proračun, ja vidim da nismo jednaki, to mora priznati i gospodin Jovanović. Katolici dobijaju u svemu nešto više od 14 milijona kruna, a pravoslavna crkva oko 180 milijona kruna. Ja sam javno izjavio, da nemam ništa protiv toga, ali opet u Ustavu kaže se, da će se u državnom proračunu davati za pojedine veroispovesti prema potrebama i broju. Gospoda, koja su bila u Sloveniji kazaće kako sveštenici gladuju. To će priznati i gospoda Žerjav i Drogenik. Dozvolite, gospodo, jednu drugu stvar zašto se to tako dogodilo, zašto je to tako izašlo? Izašlo je zato, jer se u Ministarstvu Vera proračun za katoličke crkve radi u pravoslavnom odeljenju kod gospodina Lukića. Ja znam, da su to ljudi, koji hoće da budu objektivni, ja ne diram u njihovo poštenje, ali ja ću reći da nemaju poznavanja. (Dr. **Vojislav Janjić**: To nije tačno!) To je tačno. Ja vidim, da se gospodin Janjić uzbudjuje, jer misli, da ja ne govorim objektivno, ali ja mogu doneti proračun. (Nastaje čeno objašnjenje između dra. Vojislava Janjića i dra. Janka Šimraka.) Meni je žao što smo dublje zašli u ovu stvar, koju ja nisam htio da dodirujem. Kad smo mi, gospodo, ovdje i kad mi otvoreno i lojalno velimo da hoćemo da sudelujemo u radu Parlamenta, onda bismo trebali očekivati sa Vaše strane bar neku predusretljivost, jer mi smo to našim radom zaslužili, a ne da nas izazivate ovakim rešenjem ovoga pitanja. Ovako rešavanje ovoga tako krupnoga pitanja znači izazivanje i Vi ćete nositi posledice za to i Vi ćete videti do kakvih će uzrujanosti doći zbog ovoga. Vi sada činite jedan iznimak zbog gospode, koja se nalaze u vladi, a kad mi dodjemo u vladu, onda će se i nama činiti taj iznimak. To nije lepo i ne treba činiti nikakve iznimke. S toga ja mislim, da je najbolje kao što je rekao gospodin Gjonović, neka ostane pri starom, neka Uprava Fondova radi kao što je i do sada radila. Neke se Upravom Fondova koriste oni, koji su se i do sada koristili.

Što se tiče davanja zajmova, gospodin Petrović na dugačko nam dokazuje kako Uprava Fondova mora davati zajmove. Nigdje nema u zakonu, da je davanje zajmova kod Uprave Fondova prinudno. Nigdje u zakonu toga nema, nego se zajmovi dobivaju po redu rešavanja. Vi znate ko će zajmove dobijati, pa zašto da se skriva, zašto da se miškamo, kako veli naš narod, nego otvoreno kažite: Vi ćete uživati blagodati zajmova a mi ćemo davati pare. Mi nećemo uživati blagodati zajmova, jer naš mali seljak neće uzimati zajmove kod Uprave Fondova, pošto je kamata kod Uprave Fondova velika a kod nas je jeftinija.

Ja sam po drugi put uzeo reč, da nakon onoga što je kazao gospodin Hohnjec obrazložim stanovište moje i ja vas molim, ako se primi odluka o vakufskim imanjima, neka se umetne to isto i za imanja katoličke crkve.

Predsednik Miša Trifunović: Molim Vas, gospodo, da pristupimo rešenju. Gospodin Ministar Trgovine i Industrije podneo je jedan predlog i to je

kao nov član 117. j. Molim gospodina izvestioca, da pročita taj novi član.

Izvestilac dr. **Ninko Perić** čita ponovo član 117. j. po predlogu gospodina Ministra Trgovine i Industrije, koji je ranije citiran.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje nov član 117. j. po predlogu gospodina Ministra, kako je pročitao gospodin izvestilac. Ko je za to, da se predlog gospodina Ministra Trgovine primi, kako je gospodin izvestilac pročitao, neka izvoli sedeti, a ko je protivan neka digne ruku. (Većina članova diže ruku.) Većina je protiv predloga gospodina Ministra i taj predlog nije primljen.

Sad imamo predlog gospodina Ljube Jovanovića.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Predlog gospodina Ljube Jovanovića glasi: Odredba člana 5. tačke 1. i 2. ne odnosi se na pupilne kapitale, na kapitale i prihode vakufskih imanja u Bosni i Hercegovini.

Ljuba Jovanović: Ja sam odustao od predloga za pupilne mase.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Pošto je gospodin Ljuba Jovanović odustao od predloga za pupilne mase, onda njegov predlog glasi ovako: Odredba člana 5. tačke 1. i 2. ne odnosi se na kapitale i prihode vakufskih imanja u Bosni i Hercegovini.

Dr. **Josip Hohnjec**: Ja molim, da to važi i za imanja katoličke crkve.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje predlog gospodina Ljube Jovanovića kako ga je gospodin izvestilac pročitao. Ko je za to, da se predlog gospodina Ljube Jovanovića primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina članova diže ruku.) Objavljujem, da je predlog gospodina Ljube Jovanovića propao.

Molim, da pročitate sledeći predlog.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Ja sam predložio sa moje strane, da se u članu 117. z. povise dve godine na 5 godina.

Predsednik Miša Trifunović: Prima li odbor ovu izmenu? (Prima.) Taj je član primljen i više novih predloga nema. Sad ćemo pristupiti novome članu 117. j. kako je izašao iz sekcije.

Izvestilac dr. **Ninko Perić**: Na kraju člana 117. j. dodaje se: kao i sve odredbe zakona o uređenju Uprave Fondova, koje su protivno odredbama ovoga zakona o izmenama i dopunama.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje član 117. j. sa dopunom, koju je gospodin izvestilac pročitao. Ko je za to, da se član 117. j. sa ovom dopunom gospodina izvestioca primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj član 117. j. primljen.

Gospodo, sad imamo da pristupimo definitivnom primanju ovoga zakona u celini. Izvolite čuti prozivku.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva članove Zakonodavnog Odbora, da glasaju i oni su glasali ovako: Dr. Svetislav Popović nije tu, dr. Ninko Perić za, dr. Slavko Šećerov za, dr. Ilija Šumenković za, M' hajlo Živković za, Jovan Gjonović protiv, Vojislav Lazić protiv, dr. Jovan Jovanović nije tu, Milorad Vujičić za, Nastas Petrović za, Milosav Rajčević za, Ljuba Jovanović za, Raja Filipović za, dr. Halilbeg Hrasnica za, Marko Gjuričić za, Husajn Alić protiv, Osman Vilović protiv, Josip Drogenik nije tu, dr. Janko Šimrak protiv, Nedeljko

Divac za, dr. Josip Hohnjec protiv, dr. Antun Korošec protiv, Jovan Magovčević nije tu, dr. Uroš Stajić protiv, Miša Trifunović za i Pavle Čubrović za.

(Posle glasanja.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, rezultat glasanja je ovakav. Glasalo je svega 22 po-

slanika, od kojih je 13 glasalo za, a 9 protiv. Objavljujem, da je ovaj zakon o Upravi Fondova sa izmenama i dopunama primljen: Sednicu odlažem za posle podne u 4 sata.

(Sednica prekinuta u 12¹/₄ časa.)

Produženje XXXVII. sednice.

(Početak u 4.30 časa po podne.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Nastavlja se sednica. Čast mi je saopštiti odboru, da sam dobio izveštaj II. sekcije o priznanju godina službe učiteljima i učiteljicama spisak Br. 9; zatim izveštaj IV. sekcije, koja je podnela izveštaj o uredbama Ministarstva Vojnog o priznanju vremena onim oficirima, koji su bili u ropstvu. Dalje sam dobio akt od Svetog Sinoda, koji čini izvesne primedbe i napomene na rad IV. sekcije, odnosno uredbama Ministarstva Vera. (**Jovan Gjonović**: E mnogo nas je briga za to! — Smeh.) Zatim privrednici iz Vojvodine mole, da se Uredba o porezu na poslovni promet pravično izmeni.

Nastavlja se rad. Prelazimo na dnevni red. Prva tačka dnevnoga reda je pretres izveštaja I. sekcije o uredbi o porezu na poslovni promet. Reč ima gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov**: Gospodo, Uredba o porezu na poslovni promet bila je već pred vama i poslednji put je odložena samo zato, što su neka gospoda izrazila želju, da se posle praznika rasprave ove uredbu u prisustvu svih stranaka. Mi smo već održali načelnu debatu i ja vas molim, da pristupimo specijalnoj debati.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, otvara se specijalna debata. Na pretresu je član 1. izveštaja o porezu na poslovni promet. Stavljam na glasanje. Ko je za to da se član 1. Uredbe zakona o porezu na poslovni promet primi izvoleće sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 1. primljen.

Na pretresu je član 2. Želi li ko reč? (Dr. **Janko Šimrak**: Molim za reč.) Reč ima gospodin Šimrak.

Dr. **Janko Šimrak**: Mi nemamo toga zakona, pa ne možemo ni da raspravljamo o tome zakonu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Mi smo to razdali. (Dr. **Janko Šimrak**: Nije ništa razdano. — Glas: Službene su novine razdate. — Dr. **Janko Šimrak**: Taj se svaki dan svadja sa nama. — Dr. **Josip Hohnjec**: Pred nama nema ništa i mi gledamo u zrak!) Gospodin je činovnik, a ja kao predsednik izjavljujem, da je izveštaj I. sekcije povodom uredbu o poslovnom prometu bio razdat poslanicima, a sama uredba je štampana u zvaničnim novinama i zvanične novine razdane su gospodi poslanicima.

Dr. **Antun Korošec**: Evo »Službene Novine« i u njima nema § 1.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, na pretresu je član 2.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov**: Sekcija ne predlaže nikakvu izmenu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje. Ko je za to, da se član 2. primi kako ga je sekcija predložila izvoleće sedeti, a ko je protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Član 2. je primljen.

Na pretresu je član 3. Ko je za to, da član 3. primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 3. primljen.

Na pretresu je član 4. Reč ima gospodin **Vojislav Lazić**.

Vojislav Lazić: Poslednji stav člana 4. glasi: »Sem toga podleži porezu u smislu ove Uredbe i svaki pojedini slučaj obavljenog prometa stvari uz naknadu, koji izvrše u zemlji sva ostala pravna i fizička lica bez obzira na zanimanje, kad naknada, odnosno vrednost premašuje 5000 dinara«. Ja bih predložio, da se kaže...

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov**: Ja mislim, da je to suvišno, pošto u članu 8. tačka 2. a) stoji koji ne plaćaju ovaj porez.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje ovaj član 4. Ko je za to, da se ovaj član 4. primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 4. primljen.

Na pretresu je član 5. Reč ima gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Opet jedno obaveštenje radi jasnoće. Ovde se kaže: »Kod trampe (zamena u naravi) i ostalih dvostranih ugovora, kojima se obe ugovorne strane obvezuju na davanje ili činjenje, podleži plaćanju poreza svako od uzajamnih davanja ili činjenja«.

Ovde se može razumeti i u nepokretnosti neka trampa imanja jednake vrednosti i onda ako zemljoradnici trampe imanje radi lakšeg uživanja treba da plate taj porez naročito kod zemljišta, a ti ugovori se poréd toga opterećuju naročitom taksom i po zakonu o taksama.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: To je već predviđeno u čl. 2. za nepokretnosti.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 5. Ko je za to, da se primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 5. primljen.

Na pretresu je čl. 6. Nema prijavljenih govornika za ovaj član. Stavljam na glasanje. Ko je za ovaj član, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj član 6. primljen.

Na pretresu je član 7. Ima reč gospodin **Drofenik**.

Josip Drofenik: Ja bih molio, da se ovome čl. 7. doda, da je vlast dužna, da na traženje kupca javi zaostali porez. Dakle da je vlast dužna da ga obavesti. To je II. stav.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Ja primam dopunu gospodina Drofenika.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 7. sa dopunom g. Drofenika, koju primaju izvestilac i Ministar. Ko je za to, da se ovaj član sa ovom dopunom primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objav-

ljujem, da je čl. 7. sa dopunom g. Drogenika primljen.

Na pretresu je čl. 8. Reč ima g. Lazić.

Vojislav Lazić: Kod čl. 8. imam jednu dopunu i molio bih, da se kod tačke a) ovoga člana unese: »Zemljoradničke, potrošačke i nabavljačke zadruge i njihovi savezi u celokupnom svom radu«. Gospodo, ovde se nabrajaju vrste oslobodjenja, pa bih ja želeo, da se oslobode od ovoga poreza na promet zemljoradničke, potrošačke i nabavljačke zadruge i njihovi savezi.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov:** Ja ne bih mogao primiti ovaj dodatak u ovakoj formi. Ja mislim, da ovaj zakon daje dovoljno garantije, da zemljoradnici u pogledu prometa i njihovih poslovnih proizvoda budu oslobodjeni, a nečlanovi pri kupovini u ovim zadrugama ne treba da budu oslobodjeni, jer ne bi bilo pravo, da zadruge vrše obične trgovačke poslove i rade na dobit, i da budu oslobodjeni. Pravo je, da i država učestvuje u toj dobiti.

Ja vas molim, da ovaj član primite po redakciji, kako sam ja predložio.

Dr. **Josip Hohnjec:** Ja sam saglasan sa predlogom gospodina Lazića i moram izjaviti, da naše zadruge ne dobijaju ovu zaštitu i ne uživaju ovu naklonost, koju bi naša država trebala da pokaže prema najbrojnijem staležu naše države.

Što se tiče potrošačkih zadruga, mi smo raspravljali kada smo govorili o zaštiti radenika i onda je bilo govora o toj stvari, da se potrošačkim zadrugama oprostí porez na poslovni obrt. Onda je Ministar izjavio, da ne dozvoljava diskusiju, a međutim se diskusija razvila ovde. Zbog toga preporučujem predlog gospodina Lazića.

Josip Drogenik: Molim da primite kao poslednji stav tačke 8., da se oslobadaju poreze na promet životne namirnice, koje se proizvode u zemlji i promet činovničkih, radničkih i điačkih menza, ako su u vlastitoj režiji. (Ministar Finansija dr. **K. Kumanudi:** To je obuhvaćeno u tački 16.) To nije dosta. (Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi:** Ja primam vašu dopunu.)

Vojislav Lazić: Ja sam se nadao, da će g. Ministar primiti ovaj moj predlog tim pre, što je g. Ministar izrazio svoju dobru volju prilikom pretresa zakona o suzbijanju skupoće, samo je kazao, da nije mesto tome predlogu u tome zakonu. Ja sam mislio i razumeo, da je taj moj predlog rezervisao za ovaj zakon, i ja ga zato ovde i predlažem. Gospodo, te zadruge ustanovljavaju se radi suzbijanja skupoće, da bi se potrošači mogli lakše snabdevati. I radi toga propisali smo i uneli u zakon o suzbijanju skupoće, da Ministru za Socijalnu Politiku kao sredstvo za suzbijanje skupoće stoji ustanovljavanje i potpomaganje potrošačkih i Zemljoradničkih zadruga. Ja vas pitam, gospodo, ako nećete dati nikakve povlastice tim zadrugama, da li ćete moći da utičete na suzbijanje skupoće? Ja mislim, da nećete moći! Prema tome, izadijte im na susret u ovoj prilici, dajte mogućnosti tim ustanovama da odgovore svome zadatku, jer u protivnom bilo je izlišno u zakonu o suzbijanju skupoće predviđati te ustanove. Ja samo misleći na to, da treba da budemo dosledni svome principu, koji smo istakli u zakonu o suzbijanju skupoće nalazim da treba dati mogućnosti, da se te zadruge dovoljno razvijaju. To sam imao da kažem, da obrazložim svoj predlog

i da odgovorim g. izvesticeu, da se ne mogu sa njegovim nadzorima složiti.

Predsednik **Miša Trifunović:** Molim g. Lazića, da bude kraći u svome govoru.

Vojislav Lazić: Ovde kod tačke 6. oslobodjava se od poreze: »Promet na osnovu davanja novčanog kredita i promet novčanih potraživanja, naročito menica, deviza i čekova, zatim hartije od vrednosti, akcija, novčanica papirnog novca i sviju vrsta domaćeg i stranog novca, kao i sve vrste novčanih uloga«. Vidite, gospodo, ja ne bih mogao da se složim sa ovom tačkom. Onda na koji su način porezane banke na njihovu dobit dajući novac pod interes? One su, gospodo, u tom pogledu oslobodjene. Ja sam ovo izneo samo radi uporedjenja da se vidi kako se može izići u susret bankama, a ne može da se izidje u susret zadrugama.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov:** Primam predlog g. Drogenika kod tačke 14: u ovoj redakciji: »Da se oslobodjavaju poreze na promet đjačke, radničke i činovničke menze, ako su u vlastitoj režiji«.

Predsednik **Miša Trifunović:** Gospodo čl. 8. stavljam na glasanje sa dopunom, kako je g. izvestilac kazao. Ko je za to, da se čl. 8. ovako dopunjen primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka dignu ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 8. sa ovom dopunom primljen.

Dr. **Josip Hohnjec:** To je nepravilno. Treba da se glasa o predlogu g. Lazića.

Predsednik **Miša Trifunović:** Ja stavljam na glasanje samo one članove i one dopune, koje prima g. izvestilac.

Dr. **Josip Hohnjec:** To nije pravilno.

Predsednik **Miša Trifunović:** Jeste. Ako propadne, stavljamo redom druge predloge. Ina reč g. Janko Šimrak.

Dr. **Janko Šimrak:** Ja znam pre 3—4 dana da smo ovako postupili, ako se predlog predlagača protiví predlogu sekcije, odnosno izvestioca, onda kada je primljen predlog izvestioca, predlog predlagača je propao. Ako bi bio predlog kod koga člana zakona, koji se ne protiví predlogu sekcije, koji bi dakle bio kao neka nadopuna: onda smo u tom slučaju glasovali. Inače ako se ne glasa o predlogu kojega člana Zakonodavnog Odbora, onda u opšte izgleda da nemamo prava da stavljamo predloge.

Predsednik **Miša Trifunović:** Nećemo ništa forsirati, gospodo. Ja sam tako razumeo i g. izvestilac je tako razumeo, da je glasano o predlogu g. Lazića, kad se glasalo o ovom dodatku. Izglasani dodatak nije potpun predlog g. Lazića. Tako g. izvestilac i ja razumemo. Ali ako vi insistirate i ako hoćete možemo staviti predlog g. Lazića na glasanje, ako ga smatrate kao sasvim nov. G. izvestilac ga ne prima.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov:** On je u suprotnosti sa članom, koji smo mi već primili.

Dr. **Janko Šimrak:** Sa kojom je tačkom u suprotnosti?

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov:** Sa tačkom 2. a).

Predsednik **Miša Trifunović:** Molim vas, gospodo, stavićemo na glasanje. Ko je za to, da se ne primi ovaj predlog g. Lazića, — jer je g. izvestilac protivan —, izvoleće sedeti, ko je za predlog g. Lazića izvoleće ustati. (Većina sedi.) Gospodo, predlog g. Lazića je propao.

Stavljam na glasanje čl. 9. Ko je za to, da se čl. 9. primi izvoleće sedeti, ko je protiv neka dignu

ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 9. primljen.

Kod čl. 10. ima reč g. izvestilac.

Izvestilac dr. **Slavko Šćerov**: G. Ministar Finansija predlaže, da između 1. i 2. stava čl. 10. dodje i ova odredba: »Knjigu obavljenog prometa dužni su da vode: sva društva obvezana na javno polaganje računa, društva sa ograničenim jemstvom i sve one radnje i preduzeća, čiji prošlogodišnji promet premašuje 360.000 dinara.

Svi ostali poreski plateci porezivaće se paušalno na taj način, što će svaki podneti po opštem pozivu i u određenom roku naročito propisanu poresku prijavu odnosno po odobrenju Ministra Finansija redovnu prijavu, na osnovu koje će mu se ceniti prošlogodišnji promet kao poreska osnova za tekuću godinu. Ocenu godišnjeg prometa po podnetoj prijavi vršiće nadležni poreski odbori, a protiv takve ocene imaju državni zastupnici i poreski plateci pravo žalbe u smislu čl. 15. Uredbe:

U slučaju da je poreski platac obavljao promet samo za izvesno vreme u godini, ceniće mu se godišnji promet srazmerno prometu u vremenu za koje ga je obavljao. Za nove radnje, koje se prijave u toku poreske godine, poresku osnovu ovoga poreza utvrdiće privremeno poreska vlast do definitivne odluke poreskog odbora.

Za poslednje tromesečje 1921. god. zadužiće se paušalni poreski plateci na ime poreza na poslovni promet srazmerno na osnovu zaduženja za 1922. god.

Onim poreskim platcima, koji ne podnesu prijavu po opštem pozivu i u određenom roku oćeniće godišnji promet nadležni poreski odbori po sopstvenom saznanju i podacima — a oni gube pravo žalbe.

Od tako utvrdjenog godišnjeg prometa plaća se na ime poreza na poslovni promet 1% (jedan od sto).

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, na pretresu je čl. 10. sa ovom dopunom kako je pročitao g. izvestilac. Ko je za to, da se taj član tako dopunjen primi...

Josip Drogenik: Molim vas za reč, g. Predsedniče.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Drogenik.

Josip Drogenik: Član 10. je u nekoliko ispravljen i on je sada mnogo bolji nego što je pre bio. Ja bih samo molio, da se ova brojka poveća na 500.000 dinara, jer držim, da je to potrebno i da zbog toga g. Ministar Finansija ne će imati nikakvih gubitaka. Ako se ostavi ovako, ja mislim, da bi poreska politika imala pre štetu nego korist. Ja molim g. Ministra Finansija, da primi ovaj moj predlog.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Ministar Finansija.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Gospodo, ja sam predložio ovu izmenu baš radi toga, da bi se napravila razlika između onih, koji su obavezni da vode knjige i između onih, koji nisu obavezni. Kao što je poznato u mnogim krajevima naše zemlje ljudi, koji se bave trgovinom, nisu navikli da vode knjige, naročito oni koji se bave malom trgovinom. Ja nisam htio ovim zakonom da nametnemo jednu obavezu, koja bi se teško izvršila i zbog toga ja sam i povukao razliku između onih koji vode i između onih koji ne vode knjige.

Na pitanje na koju cifru da se zaustavimo, g. Drogenik predlaže 500.000 dinara, a ja sam uzio ci-

fru od 1.000 dinara dnevno, odnosno 360.000 dinara godišnje i smatrao sam da se ta suma proteže na vrlo mali broj lica tako, da uzevši tu normu od 1.000 dinara dnevno, odnosno 360.000 dinara godišnje u stvari mi smo isključili veliku većinu onih, koji se bave ma kakvom vrstom prometa. Ja držim, da je ova cifra dovoljna i da ne smemo da idemo preko nje, jer s jedne strane relativno je mali broj onih, koji imaju godišnji promet od 360.000 dinara, a s druge strane što bi nagnali i one koji imaju veliki promet da ne drže knjige, jer bi to bio jedan poziv na vodjenje, da se ljudi, koji su do sada imali naviku da vode knjige i koji su i vodili knjige, da se odreknu ovog vodjenja knjige. A pošto ja ne bih htio, da mi našu trgovinu odvrćamo od jednog osnovnog elementa napredne i dobre trgovine, od vodjenja knjiga, da taj element ne bi nestao, ja iz tih razloga ne mogu primiti ovu ispravku g. Drogenika.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin Drogenik.

Josip Drogenik: Ja držim, da bi bilo mnogo bolje, ako bi g. Ministar Finansija na to pristao, jer u ostalom to traže i svi trgovački zbornici. Danas novac vredi tako malo pa mislim, da bi se ova suma mogla da primi.

Predsednik **Miša Trifunović**: Na pretresu je čl. 10. sa ovom izmenom kako je pročitao g. izvestilac. Ko je za to, da se taj član primi tako dopunjen izvoliće sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 10. primljen sa ovom dopunom.

Stavljam na glasanje čl. 11. Ko je za to, da se primi tako redigovan izvoliće sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 1. po predlogu sekcije primljen.

Stavljam na glasanje čl. 12. Ko je za to, da se čl. 12. ovako primi izvoliće sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 12. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 13. Ko je za to, da tako redigovan čl. 13. primi izvoliće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 13. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 14. Ko je za to, da se taj član primi tako redigovan izvoliće se sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 14. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 15. Ko je za to, da se primi neka sedi, ko je protiv neka digne ruku. (Svi sede.) Objavljujem, da je čl. 15. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 16. Ko je za to, da se primi neka sedi, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 16. primljen.

Stavljam na glasanje član 17. Ko je za to, da se primi neka sedi, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 17. primljen.

Gospodo, sad ćemo pristupiti definitivnom glasanju. Molim g. sekretara, da izvoli pristupiti prozivi gospode narodnih poslanika.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva gospodu članove Zakonodavnog Odbora da glasaju.

(Nastaje glasanje. — Posle glasanja.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, glasalo je svega 21 poslanik. »Za« glasalo 16, 5 su glasali »protiv«. Objavljujem, da je ovaj zakon o porezi na poslovni promet definitivno primljen.

Prelazimo na 3. tačku dnevnog reda: pretres izveštaja I. sekcije o izmenama i dopunama u zakonu u državnom računovodstvu.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov**: Gospodo, Sekcija je imala pred sobom: prvo Ukaz o rasprostiranju Zakona o državnom računovodstvu na celu teritoriju Kraljevstva u celosti, drugo, ovaj privremeni Zakon o izmenama i dopunama u Zakonu o državnom računovodstvu. Sekcija predlaže, da se Ukaz o rasprostiranju Zakona o državnom računovodstvu na našu teritoriju u celosti osnaži, a da se Privremeni Zakon o izmenama i dopunama u Zakonu o državnom računovodstvu primi ali sa izmenama.

Ja vas, gospodo, molim, da otvorimo načelnu debatu i kad bude na red došle ove izmene, ja ću vam predložiti predloge kod pojedinih članova.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, otvara se načelni pretres. Ima reč g. V. Lazić.

Vojislav Lazić: Ja ne znam kako bi mogli u opšte da govorimo o ovome što nismo ni videli ni pročitali. Mi nismo dobili ove izmene i dopune i ne znamo šta u njima piše.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodine Laziću, odgovorite vam ovo. Taj izveštaj prikazan je na 32. sednici Odbora 20. ov. m. i toga je dana razdat. Tako je zabeleženo.

Dr. **Janko Šimrak**: Ko je od jugoslavenskog kluba primio i potpisao?

Predsednik **Miša Trifunović**: Primila su gospoda poslanici, koji su bili ovde kao i ostali. (Dr. **J. Šimrak**: Ja sam bio neprestano ovde, a u sekcijama su bili naši ljudi.) Ja sam naročito kazao g. sekretaru, da beleži, kad je izveštaj prikazan i kad je razdan i zabeleženo je, da je 20. ov. m. razdan i prikazan. Ima reč g. Milorad Vujičić.

Milorad Vujičić: Ja sam hteo, gospodo, to da kažem, da ovi prigovori, koji su se sada pojavili kako nismo dobili pojedine uredbe, da su oni, mislim, neumesni. Mi smo ove uredbe dobijali redovno i dobio ih je evaki, koji je dolazio u sednice Zakonodavnog Odbora i kad su one stavljene na dnevni red. Sem toga mi smo u početku dobili sve Srpske Novine i svaka je sekcija po svome delokrugu dobila sve uredbe. Ko je hteo da razmatra uredbe, imao je vremena da ih razmotri i imao je te uredbe na raspoloženju. Mnoga gospoda nisu te uredbe razmatrala kao što i ja nisam neke uredbe čitao, koje me nisu interesovale, niti sam ih imao niti sam ih čitao. Ali sve smo uredbe dobili, to je fakt, dobili smo i novine i dobili su ih svi, koji su dolazili u odborske sednice. Prema tome mislim, da ti prigovori otpadaju. (**V. Lazić**: Ove uredbe, koja je sada na dnevnom redu, nema u Srpskim Novinama.) Ako nema u novinama, vi ste ih dobili od Predsedništva.

Dr. **Janko Šimrak**: Ja ne znam zašto je g. Vujičić uzeo jednu vrlo lošu stvar u odbranu. Ja sam kazao, da mi te uredbe nemamo. (Dr. **Svetislav Popović**: Vidite 160 broj Srpskih Novina.) Vi ste videli kod predjašnjeg zakona na poslovni promet, kad smo zatražili, vi ste ga počeli deliti na samoj sednici. Ove stvari u Službenim Novinama nema. Ja imam sve brojeve Službenih Novina, ali treba da znate da čitav mesec nismo mogli slobiti Službene Novine. (Dr. **S. Šećerov**: Evo Službenih Novina ako ih slučajno niste videli! Pokazuje službene novine.) Ja ne znam zašto se u svima ovakvim stvarima nekako tajno postupa. (Dr. **S. Šećerov**: Nema nikakve tajnosti, izvolite pa pokažite.) Nedavno je ovde jedan

od g. činovnika Ministarstva Finansija otvoreno pred svima izjavio, da u Srbiji nijedan novčić nije naplaćen od poreze na ratne dobiti.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Ja sam dao posle te izjave drugu izjavu, kojom sam objasnio zašto je pomoćnik direktora poreze takvu izjavu dao. Ja vas molim, da se ne vraćate na izjavu, koja je velikim delom može se reći gotovo sasvim opozvana.

Dr. **Janko Šimrak**: Dozvolićete g. ministre sa vaše strane, da ne mogu ovakvog ukora primiti, samo kažem to, da je od jednog činovnika pala ta izjava. Za nekoliko dana je došao g. Ministar amo kad se vratio iz Londona. (Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Tako je!) Gde se radilo o našem državnom zajmu, o kome nismo apsolutno ništa mogli čuti, ma da su u demokratskom klubu dobili izveštaj.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodine, predjite na stvar.

Dr. **Janko Šimrak**: Ja hoću da govorim o tome, kako se ove stvari tajno provadjaju, kažem kako činovnik veli ovako, a Ministar nakon nekoliko dana onako. Činovnik je sigurno prema izveštaju g. Ministra učinio krupnu pogrešku. Ipak uz sve to, koliko sam izvešten, taj činovnik nije pozvan na odgovornost.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Činovnik nije učinio nikakvu krivicu. On je dao obaveštenje, koje se razumelo na način kako ne bi trebalo da se razume, može biti njegovom krivicom, ali to nije krivična radnja za koju treba da bude kažnjen.

Dr. **Janko Šimrak**: Ne radi se o tome da li po krivičnom zakonu treba da bude kažnjen, nego se radi o tome da je dao oficijelnu izjavu, koja se g. Ministre, apsolutno protivi vašoj izjavi. Ja nisam ništa drugo hteo konstatovati nego samo to, da ne bih želeo, da se stvari zavijaju nego da izadju na svetlo i da ništa ne bude skriveno.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Što se tiče izjave, vi možete ministra povući na odgovornost, za vas izjava činovnika ne postoji.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo prelazimo na pojedine članove. Ima izmena kod čl. 84.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov**: Kod čl. 84. predlaže se ova izmena: »Ugovori sa državom zaključeni ne mogu se posle na štetu države raskidati ili menjati. Izuzeci od ovoga dopušteni su samo po odobrenju Državnog Saveta«. To je čl. 84., koji sekcija predlaže.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam, gospodo, čl. 84. na glasanje. Reč ima g. Šimrak.

Dr. **Janko Šimrak**: Ovo ne razumem pravo. Ovo nisam dobro shvatio. Savetodavni Odbor postavlja se Kraljevim Ukazom i onda dolaze ta lica u taj Savetodavni odbor i onda dolazi dalje po jedan predstavnik trgovačke komore, predstavnik udruženja banaka, predstavnik inžinjera i arhitekta i svi su ti predstavnici iz Beograda. Dakle samo komore iz Beograda, tako se čitava stvar shvata, je li? (Izvestilac dr. **Šećerov**: Jeste, pošto su ovde sedišta.) Svi članovi moraju biti iz Beograda. (Dr. **Josip Hohnjec**: To ne ide!) Ja znam, da neki gospoda neće da pogledaju preko Save, osobito kad se tiče krupnih finansijskih stvari. Ovo nije kakva krupna stvar, to je stvar manje važnosti, dajte, gospodo, pogledajte malo preko Save. (Dr. **Josip Hohnjec**: To je za čitavu državu, zar ne?) Da ne bi bilo stegnuto za trgovačku komoru i t. d. — mi nemamo ništa protiv tih komora, ali bi hteli da

imaju uticaj takodjer i komore iz preka. (**Vojislav Lazić:** Ovdje ni zemljoradnika nema. Treba da se čuje i njihova reč!)

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Ministar Finansija.

Ministar Finansija **dr. Kosča Kumanudi:** Da ne bi mislili, da smo mi isključili lica preko Save, ja hoću da objasnim, da bi se posao toga odbora olakšao, on ima da se sastaje često i zato su pogodna lica iz Beograda, a ako budu i lica preko Save u Odboru, onda bi njihov rad bio teži. Da se ne bi drugačije mislilo, ja primam predlog g. Šimraka.

Predsednik Miša Trifunović: G. Ministar je primio predlog g. Šimraka. Ja molim g. Šimraka, da napiše pismen predlog. Reč ima g. Izvestilac.

Izvestilac dr. Slavko Šećerov: Ne treba da napiše, nego da se samo izostavi reč »iz Beograda«, a sve drugo da ostane tako.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam ovaj član na glasanje s takvom dopunom, da se briše »iz Beograda«. Ko je za to, da se ovaj član po predlogu g. Šimraka primi izvoliće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Svi sedi.) Objavljujem, da je član 84. s dopunom g. Šimraka primljen. Ima reč g. izvestilac.

Izvestilac dr. Slavko Šećerov: G. Ministar Finansija predlaže naknadno, da čl. 85. a) glasi ovako: (Čita čl. 85. a) po predlogu g. Ministra.)

Predsednik Miša Trifunović: Čl. 85. sa ovakom izmenom, kao što je g. izvestilac pročitao, stavljam na glasanje. Ko je za to, da se taj član tako redigovan primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 85. je primljen.

Izvestilac Jovan Gjonović: Kod čl. 86. sekcija predlaže promenu odnosno dopunu u točki 4.: »n. pr. starine, umetničke i naučne zbirke i tomu podobno izuzetno redki predmeti«. — U točki 6. da se doda novi stav: »Prethodno ima se stručno komisijski utvrditi preciznost i prvenstvo ovih predmeta«. Točka 7. i 8. otpadaju, a dolazi nova tačka 7.: »Za nabavku, kojima ima da se izvrše ogledi«. Tu se govori o olakšicama kod ovih nabavaka. Tiče se najviše ovih nabavaka. Kod točke 17. da se kaže: »Za kupovanje iz prvih ruku: duvana, soli i petroleuma. Ove kupovine imaju se vršiti komisijskim putem. U komisiji mora biti jedan član državnog odbora uprave državnih monopola«.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje sve pojedine točke, kako ih je pročitao g. izvestilac. Ko je za to, da se taj član ovako primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 86. primljen je. Molim dalje, g. izvestilac.

Izvestilac Jovan Gjonović: Kod čl. 86. točka 5. da glasi: »Za nabavku proizvoda radova i prerađevina kućevnog rada ili državnih invalidskih radionica«.

Predsednik Miša Trifunović: Čl. 86. samo točka 5. stavlja se na glasanje. Ko je za to, da se ova točka ovako primi, izvoliće sedeti, ko je protiv, neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 86. točka 5. primljen je. Izvolite dalje.

Izvestilac Jovan Gjonović: Dalje predlaže sekcija kod čl. 86. točka 4. da glasi: »Garantna pisma novčanih zavoda u zemlji, čiji osnovni punouplaćeni kapital iznosi najmanje jedan milijon dinara, mogu se primati kao privremena kaucija kod licitacija. Kad nabavke ostanu na ponudjaču, koji je tako

kauciju položio, dužan je ista zameniti sa jednom od kaucija navedenih u taksu 1., 2. i 3. ovoga člana. Medjutim ako je privremena kaucija kod licitacije veća od 100.000 dinara, onda je ponudjač, na kome nabavka ostane, dužan taku kauciju zameniti u polovini ukupne vrednosti sa jednom u kauciji navedenih u točki 2. i 3. ovoga člana, dok druga polovina vrednosti može biti i u garantnom pismu novčanih zavoda u zemlji«.

Predsednik Miša Trifunović: Čl. 88. ovako izmenjen stavljam na glasanje. Ko je za to da se ovaj član ovako primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Čl. 88. je primljen.

Vojislav Lazić: Molim reč.

Predsednik Miša Trifunović: Kod kojega člana?

Vojislav Lazić: Hoću da predložim novi član.

Predsednik Miša Trifunović: Kod kojega člana?

Vojislav Lazić: Kod kojega izvestilac nadje.

Predsednik Miša Trifunović: Pa izvolite, naći ćemo mu mesto, ako bude primljen taj član.

Vojislav Lazić: Kod čl. 84. a).

Predsednik Miša Trifunović: To je svršeno. Po predlogu g. Šimraka je to primljeno definitivno.

Vojislav Lazić: Član taj je primljen, ali ja predlažem novi član. U tom se članu ne govori o savezima zemljoradnika ništa, pa s toga predlažem novi član.

Predsednik Miša Trifunović: O članu, koji o tom govori, bila je već debata i g. Šimrak učinio je ispravak, koji je primljen. (Dr. **Janko Šimrak:** Bio je nesporazum. Lazić nije imao tekst, pa nije mogao ni primiti predlog. Ja mislim, da je bila mala zabuna, što je g. ministar prečuo.) Ja sam zamolio, da date Vaš pismeni predlog pa ćemo videti. (Dr. **Janko Šimrak:** Imadu svoje predstavnike industrijske komore, pa neka imaju i zemljoradničke zadruge.) Ministar pristaje.

Izvestilac Jovan Gjonović: Kod čl. 138. a) sekcija je predložila da ovaj član u celosti otpadne, pošto se uredbe ne mogu više donositi.

Predsednik Miša Trifunović: Prima li se, gospodo? (Glasovi: Prima se.)

Izvestilac Jovan Gjonović: Kod čl. 104. predlažem, da se primi ispravak sekcije pa da se ispusti drugi stav.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, čl. 104. drugi stav stavljam na glasanje. Ko je za to, da se taj član ovako primi, neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Čl. 104. je primljen.

Izvestilac Jovan Gjonović: Molim, da se glasa o ovoj uredbi u celini.

Predsednik Miša Trifunović: Više nema izmena, glasaće se u celini. Molim g. sekretara da proziva.

Sekretar **dr. Pavle Čubrović** proziva poslanike, da glasaju.

(Posle glasanja.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, glasila je svega 22 člana i to 18 za, a 4 protiv. Objavljujem, da je ovaj zakon o izmenama i dopunama zakona o državnom računovodstvu primljen.

Ima jedna rezolucija IV. sekcije, koja se tiče ovoga zakona. Ta rezolucija glasi: »IV. Sekcija je

donela i zaključak, da se traži od gospodina Ministra Finansija, da u što kraćem roku podnese predlog zakona za izmenu celokupnog zakona o državnom računovodstvu, koji će se saobraziti novome ustavu i zakon o Glavnoj Kontrolici.

Molim, gospodo, da li Odbor prima ovu rezoluciju? (Prima.) Objavljujem, da je ova rezolucija primljena.

Prelazimo sada na treću tačku dnevnoga reda, pretres izveštaja III. Sekcije o uredbi o narodnom priznanju zaslužnim licima. Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Slavko Šećerov**: Gospodo, sekcija je imala pred sobom dva ili tri rešenja o narodnom priznanju zaslužnim licima. Iz tih rešenja stvorila je sekcija projekt Zakona o narodnom priznanju zaslužnim licima. Zakon iznosi nekih 6 članova i verovatno je da ga imate pred sobom. Ja se nadam, da ga ima i gospodin Šimrak.

Ja bih hteo, gospodo, da vam objasnim, da su pojedina lica, koja su možda bila nekojima nepoznata, imala priznanje na osnovu rešenja Narodne Skupštine Kraljevine Srbije, a da su tek nekoja lica kao na pr. porodice Vojvode Mišić i Putnika i porodica Koste Stojanovića, dobila pomoć na osnovu rešenja Ministarskog Saveta. Sem toga bilo je jedno rešenje Ministarskog Saveta o davanju pomoći porodici pok. Ministra Draškovića i Ministra Vojnog Jovanovića. Pošto su ova rešenja donesena posle izglasanoga Ustava, Sekcija je smatrala, ova rešenja kao predlog Zakonodavnog Odboru da se ove porodice uvrste medju one, koje imaju narodnu pomoć, pa je rešila, da vam predložimo samo porodicu pok. Milorada Draškovića. To je u glavnom što sam imao reći. Molim vas, da otvorimo načelnu i specijalnu debatu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, otvaram načelnu pretres. Ima reč gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Gospodo, ja sam od onih ljudi, koji misle da Parlamenti ne mogu pisati istoriju. Meni se čini, da je Parlamenti mogu raditi, ako su sposobni za to, ali da je ne mogu pisati. Istina je, mi smo napravili tu skoro jedan izuzetak, pokušali smo da pišemo istoriju, pa, evo vidite, sada je došao i drugi takav pokušaj. Ja sam u principu protivu parlamentovog pisanja istorije. Hoću da priznam, da ima zemalja u svetu, gde Parlamenti misle, da mogu napisati nešto u istoriji. Oni daju moralnu satisfakciju ljudima, koji su nešto dobra učinili za narod ili čak za celo čovečanstvo. Takovi su, na pr. Francuzi. Oni su proglasili, da je Klemanso zaslužan ne samo za Francuski narod nego i za celo čovečanstvo! Ima i drugi primer, a to su Englezi, koji misle, ako je neko zaslužan za narod, treba ga odmah isplatiti.

Sada, gospodo, vidite, mi hoćemo ovde da napravimo sintezu izmedju oba slučaja. Mi hoćemo i da napišemo što god u istoriji i da platimo. Ja se ne slažem sa namerom za pisanje istorije, a još manje da nekritički plaćamo. Ali, ako bi već trebalo da se odlučimo za jedan od ovih dvaju pravaca, ja bih bio za to, da se odlučimo za to, da mi isplatimo naše zaslužne ljude. Ja bih bio, dakle, pre za engleski nego za francuski sistem. Ja kažem, ako je neko zaslužio, onda mu platite. To bi bilo bolje nego kako se ovde predlaže.

Osim toga, gospodo, ja bih ovoj proceduri imao da zamerim još i ovo. Ovde su pred nama dva rešenja Ministarskog Saveta i ovaj zakon je sinteza

ovih dvaju rešenja. Jedno rešenje je doneto pre izglasanja ustava i ono je postalo zakon. Ono je time dobilo neku sankciju, njega je Parlament na neki način odobrio. Ja se s time, istina, ne slažem. Trebalo je izabrati za to drugi put. Onda, ima jedno drugo rešenje, koje je došlo posle izglasanja Ustava. To rešenje vlada nije smela doneti, jer je izrično zabranjeno Ustavom da vlada može donositi nekakve uredbe ili rešenja zakonodavnog karaktera posle izglasavanja ustava. Ali, ona je donela rešenje i izvesne porodice su dobivale pomoć na osnovu toga rešenja. To će već ispraviti Glavna Kontrola. Ja iznosim ova dva slučaja, da vidite, gospodo, kako je ovaj zakon sinteza tih dvaju rešenja Ministarskoga Saveta.

Ja bih, gospodo, u celosti mogao razumeti ovaj zakon i mogao bih primiti, da se onim licima, za koja je rešila nekadašnja Srpska Narodna Skupština, izdaje državna potpora i to za to, što postoji jedan votum Zakonodavne Skupštine i mi nemamo nikakvoga razloga da taj votum revidiramo. Ali sve ono što je učinjeno posle, to je za diskusiju i ja ne bih preporučio Odboru, da on uzme na sebe kompetenciju skupštine i da on proglašava, koji su to naši zaslužni ljudi. Ja mislim, da bismo mi time prekoračili svoju vlast i mi stoga treba da to ostavimo na rešenje Narodnoj Skupštini. Zato sam protiv ovoga zakona, a biću protiv njega još i više, ako ostane čl. 5. kako je redigovan.

Ja tražim, da se podeli i da nam se kaže jasno i otvoreno, koje se ličnosti imaju koristiti davanjem svakve potpore, na osnovu votuma Srpske narodne skupštine; i drugo, da mi sve ono drugo poništimo, pa da prisilimo vladu da iznese pred Narodnu Skupštinu predlog za sve druge, i onda Narodna Skupština, ako hoće neka piše istoriju, ili ako hoće da plati, neka plati, ali da to učini samo ona.

To je moje mišljenje, a vi ako možete, progutajte ovaj zakon.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč gospodin dr. Šimrak.

Dr. **Janko Šimrak**: K ovomu što je kazao gospodin Gjonović, ja ću spomenuti samo nekoliko reči. Pre svega ću kazati, da ću glasati u načelu protiv ovoga zakona.

Gospodo, ima ovde jedna opasnost. Sve se sastoji u tome, da se ovaj zakon može na široko tumačiti. Ko je zaslužan za domovinu, to je stvar dosta rastezljiva. Ili je zaslužniji onaj, koji je u Albaniji izgubio svoje kosti, čija žena i deca nemaju hleba, ili je zaslužniji kakav ministar, koji je imao vrlo lepu platu i lepu dnevnicu. (Prigovori.) Ja nisam protiv Ministara i ako ih ne volim. Ali ja ne znam, je li zaslužniji onaj radnik ili seljak, koji je poginuo za domovinu, ili kakav narodni poslanik, ili kakav drugi gospodin za državu. Teško je ovu stvar odrediti. Zato će nailaziti na poteškoće. Posve je dobro rekao gospodin Gjonović, što je srpska Narodna Skupština odlučila, da se daje nekim licima i što je ona odredila, bilo bi malo nepravedno i nepametno da mi u to diramo. Neka to ostane. Ali da mi nastavimo ovaj posao dalje, ja sam odlučeno protiv toga.

Nećete mi zameriti, gospodo, ako dometnem, da se ovde hoće i partajčnost da izlaže. Za radikale će biti ovaj bolji, za demokrate onaj, a kad dodje kakva druga stranka, ona će isticati druge i neprestano ćemo imati trzavice. Jedino bi se moglo možda

rešiti, da se postavi ključ, devet radikala a sedam demokrata ili kako drukčije.

Mi stojimo na stanovištu vršenja socijalne pravde. Ko vrši svoju dužnost, on ne treba da bude posebno nagradjen, nego izvršio je svoju dužnost i nad njim se mora izvršiti socijalna pravda. I kad smo mi u tom slučaju primili zakon o radnicima, invalidima i o drugim, ja mislim, da onda nijesmo činili nikakvih iznimaka i kad smo mi onde bili veoma škrti prema njima, onda ne treba, gospodo, činiti ni ovde posebnih iznimaka, jer ako državna penzija nije dostatna za recimo jednu ministarsku udovicu i treba da joj se da zato tri put viša, kako će se izvršiti socijalna pravda, pa kako ćemo moći da to opravdamo za druge udovice, kad im deca gladuju? Zašto se njoj ne daje jedanput ili dvaput više, pa da se ta socijalna pravda izvrši? Posle toga, mislim, da je ovaj zakon veoma odiozan u narodu i da ga onako ljudi posmatraju, da se može on izrabljivati u stranačke svrhe.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč gospodin narodni poslanik Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, ja izjavljujem, da mi ne možemo primiti ovaj zakonski projekat, koji se pred nama nalazi, za zakon i da ga mi ne možemo ovim putem ozakoniti. Po Ustavu da se nekom prizna kakva stalna pomoć ili učini poklon državi, kaže se, da je potrebno rešenje Narodne Skupštine. Gospodo, ja mislim, da prema toj tako jasnoj ustavnoj odredbi mi ne bismo mogli da donesemo takav zakon u ime Narodne Skupštine stoga, što mi nijesmo nadležni da donesemo zakon, nego da pregledamo uredbe koje su upućene nama i da te uredbe odobrimo, odbacimo, ili izmenimo. To je sa čisto formalne strane i ja nalazim, da mi ne možemo primiti ovaj zakonski projekat i stoga ću u načelu glasati protiv njega.

Što se tiče samog načina rešavanja odnosno pomoći ili nagrade porodicama tih zaslužnih ljudi, takodjer se mi ne bismo mogli složiti sa ovim principom, koji je ovde iznešen. Gospodo, ja mislim, da ti zaslužni ljudi, kad bi znali, kako i na koji način tretiramo ovo njihovo pitanje, da se njima na ovaj način daje narodno priznanje ne bi ga primili, jer svakako nijesu oni radili za pare nego iz čistih pobuda za slavu a ne za novac. Dakle taj njihov rad mislim, da ne treba da se nagradjuje novcem nego treba, ako imaju zasluga, da im narod zahvali i naša istorija, tim pre što nijesmo postigli da obezbedimo mnoge i mnoge, koji su u mnogo hrdjavijem stanju. Ja u načelu ne bih mogao biti za ovaj zakonski predlog i stoga ću glasati protiv njega.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč gospodin Vujičić.

Milorad Vujičić: Ja, gospodo, nemam ništa protiv toga, da država nagradi svoje zaslužne sinove a isto tako i njihove porodice, ali mislim, da je ovaj put, kako se predlaže, da bi to bilo pogrešno. Gospodin Lazić je vrlo lepo istakao, da bi to čak bilo i protiv Ustava. Ja smatram, da ovo pitanje treba isključivo da reši Narodna Skupština, to jest da ona kao narodni predstavnik, ima pravo da nagradjuje svoje zaslužne sinove i njihove porodice. Stoga ja ću, u načelu protiv ovoga zakonskog projekta glasati.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Slavko Sećerov**: Dopustite mi, gospodo, da se odmah osvrnem na reči gospodina

Vujičića i Lazića. Meni se čini, da su oni ovde na pogrešnom putu. Po članu 130. Ustava Zakonodavnim Odboru moraju biti upućena sva rešenja Ministarskog Saveta, privremeni zakoni, uredbe i tako dalje. Medju ostalim bilo je upućeno rešenje Ministarskog Saveta Dr. R. Br. od 27. marta i tako dalje. To je rešenje bilo zakonskog značaja i Zakonodavni Odbor prema ovom rešenju treba da zauzme jedan odredjeni stav, treba da ga pregleda, i da ili ukine, ili osnaži, ili izmeni. Pošto ovo rešenje i ako zakonskog značaja nije bilo stavljeno u obliku zakona, to vam sekcija predlaže, da ga prema ovom projektu primite. Prema tome, sasvim je netačno gledati gospodina Lazića i Vujičića, da nismo nadležni da po ovom rešavamo. Gospodo, Zakonodavni Odbor ima pravo da rešava o ovome po rešenju Dr. R. Br. od 27. marta, te već i po tome, jer je ono uneseno u spisak onih uredaba od 3. septembra i tako dalje. Ja, gospodo, nemam ništa protiv toga, da vi to rešenje ukinete ali i smatram, da je potrebno da se u ovo pitanje unese malo više reda. Mi vam predlažemo, da osnažite dalje zakonsku odredbu da samo Narodna Skupština daje narodno priznanje. I, gospodo, po članu 2. ovde se kaže tačno, da samo Narodna Skupština odredjuje kojim licima se priznava pravo na pomoć i kojim porodicama. U članu 5. mi vam iznosimo imena onih porodica, koje su već dobijale pomoć. Ako vi želite, da ne priznate pomoć porodici vojvode Putnika i vojvode Mišića i ako mislite, da činite dobru stvar, ja mirne savesti mislim, da ćemo učiniti rdjavo. Ja sa svoje strane smatram, da ćemo učiniti jedno dobro delo, ako glasamo, da se tim porodicama zaslužnih ljudi daje i dalje narodna pomoć. Ta pomoć je, gospodo, vrlo mala. Dok drugi veliki narodi daju velike pomoći, mi dajemo trostruke penzije i trostruke dodatke. Dozvolite, gospodo, nema sumnje, ja priznajem i ulogu seljaka i radnika u ovom velikom svetskom ratu, ali isto tako, gospodo, kao što u jednome telu upravljaju mozak tako i ovim velikim poslovima upravljali su ljudi, koji su bili na čelu pokreta u ovome velikome svetskom ratu. Ja moram to da naglasim, da čovekom ne upravlja ruka nego mozak. Ja bih, gospodo, voleo, kad bi naša Skupština stala na jedno opravdano stanovište pa da prizna i mozgovima onih ljudi, koji su radili na velikim nacionalnim delima.

Dr. **Josip Hohnjec**: Gospodo, ja sam protivan ovome predlogu. Ovaj predlog je kult prema ličnosti i ako mi ostavimo vladi, da ona i dalje po ovoj Uredbi odredjuje kojim će ljudima ukazivati ovo priznanje, onda ona može jednoga dana sve svoje penzionisane Ministre oglasiti kao zaslužne za državu.

Milorad Vujičić: Gospodo, Vi ste svi čuli, da sam ja u početku svoga govora kazao, da apsolutno nemam ništa protiv da država nagradi svoje zaslužne ljude i prema tome kad g. referent ističe ime Putnika i Mišića, kojima neka je slava i kad on meni podmeće kao da ja nisam za to, da se njima da nagrada, to je, u najmanju ruku da se izrazim, neozbiljno za jednog narodnog poslanika i ja to od sebe odbijam.

Drugo, molim Vas, njegove primedbe i njegove pouke šta piše u Ustavu ne mogu da primim. Laskam sebi, da ja znam bolje šta piše u Ustavu, nego on. Vi svi dobro vidite, da ovde uz ovaj Zakon idu izvesne odluke, koje su donete posle Ustava i kad sam ja kazao, da je jedino pravo Narodne Skupštine, da ona o tome pitanju rešava, ja sam na te odluke mislio i onda ja velim, da je izlišan bio uput izvestioca da pročitam u Ustavu šta piše.

Dr. Pavle Čubrović: Molim Vas, gospodo, u načelu kao što reče g. Vujičić apsolutno nema, mislim, nikoga, koji bi bio protiv toga, da ljudi, koji su zaista učinili za državu i naciju neko krupno delo, budu priznati od strane države. Ali ja mislim, da ćemo baš da uvredimo te velike ljude, ako im to budemo dali na ovaj način, kao što se hoće ovde ovo pitanje da sprovede. Ja sam odlučno protiv ovakvog načina iz ovih razloga: Ja dvojim pomoć državnu, od državnog priznanja. To su dva pojma. Kad sravnimo u Francuskoj jednoga Gambetu ili, ako baš hoćete iz naše historije, jednoga Putnika, ili druge velike ljude u drugim državama, sa nekim običnim činovnikom iz jednoga resora, koji je časno i pošteno vršio službu, a ostavio porodicu u oskudici, i onda mu država načini neku pomoć, da mu deca i žena ne pomru od gladi: u prvome slučaju mi hoćemo da mu odamo priznanje, da ga nagradimo, a u drugom slučaju, to je hrišćansko milosrdje. Gospodo, ako tu razliku ne budemo pravili jer mi bismo od malih ljudi pravili velike i onda bi izgubili pojam, ko je veliki, a ko mali u našem društvu, a to ne smemo da činimo. U Nemačkoj, u Erfurtu, postoji jedna mala kućica u najvećoj ulici. To je jedna mala kućica, od prilike kao one kućice na Batal-Džamiji: žuto okrećena, nesavremena, to je kućica u kojoj je nekada živeo Luter i pisao i Nemci je čuvaju, neće da je sruše, to je relikvija Nemačkog naroda i spomen jednog čitavog kulturnog pokreta, i to je za poštovanje. Ako budemo u opšte hteli u tom pravcu da radimo, da podržavamo takav kult, ako hoćete, prema ličnostima, koji zaslužuju da budu jedna vrsta moralnoga-kulta, u našem društvu, da budemo pravedni, onda ne smemo da stavimo sve u jednu nišiju. I ja bih Vas molio, da pravite razliku u tom kultu: ko je veliki, neka mu se da priznanje, a ko je mali neka mu se učini pomoć. Ostavimo odrešene ruke vladi, da može dati pomoć nekome da mu žena i deca ne pomru od gladi, a ko je zaslužan za državu, da se ostavi Narodnoj Skupštini, neka ona ceni, ne možete da prelazimo granice onoga za šta nismo kompetentni.

Predsednik Miša Trifunović: Pristupićemo rešavanju. Ko je za to, da se u načelu ovaj izveštaj prve Sekcije o priznanju zaslužnim licima primi izvoliče sedeti, ko je protiv izvoliče ustati. (Većina ustaje.) Gospodo, većina je protiv.

Izvestilac dr. Slavko Šećerov: Molim, da se glasa poimenično.

Predsednik Miša Trifunović: 15 sam prebrojao koji su protiv.

Prelazimo, gospodo, na 4. tačku: Pretres izveštaja druge Sekcije o Uredbi o platama opštinskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji. Ova je stvar raspravljena, ina samo da se preglasa, jer nije bilo kvoruma pri glasanju. Molim g. sekretara da proziva poslanike.

(Sekretar proziva poslanike, nastaje glasanje. Posle glasanja.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, glasalo je svega 23. poslanika. »Za« je glasalo 16, a »protiv« 7. Objavljujem, da je ovaj zakon o platama opštinskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji definitivno primljen.

Sad prelazimo na 5 tačku.

Dr. Josip Hohnjec: Ja imam da predložim ovu rezoluciju: Ovlašćuje se Ministar Finansija, da počev za 1922. godinu izda opštinskim odborima u Sloveniji i Dalmaciji za prenešeni delokrug za opštinske

sekretare državni mesečni prinos u iznosu od 250 dinara za općinu. (Glasovi: Možemo primiti kao rezoluciju.)

Dr. Svetislav Popović: Ovo pitanje, koje je potaknuto u ovoj rezoluciji, bilo je predmet razprave u čl. 48. zakona o dodacima na skupoću za činovnike državne i rešeno je, da se to pitanje ima regulisati uredbenim putem, po odobrenju finansijskog odbora. Pošto dakle već postoji zakonsko ovlašćenje za regulisanje u ovom pravcu, onda je samo pitanje finansijske mogućnosti kad će se ovaj predlog i u kojoj meri moći da usvoji i zato ja nalazim, da ovu rezoluciju možemo usvojiti.

Predsednik Miša Trifunović: Prima li odbor ovu rezoluciju? (Prima.) Objavljujem, da je primljena.

Prelazimo na 5. tačku dnevnoga reda: Pretres izveštaja o osiguranju penzije žandarmima. Molim g. izvestioca da saopšti da je g. ministar javio, da ne može pristati ni na kakva povećanja.

Izvestilac Jovan Magovčević: Gospodo, mi smo u sekciji pregledali ovu uredbu i čast nam je predložiti Zakonodvanom Odboru da je primi sa izvesnim izmenama, koje se nalaze u izveštaju koji je razdat gospodi poslanicima. Unapred ću napomenuti, da ću predložiti neke izmene, koje su u vezi sa zakonom o dodacima na skupoću, koji je jučer izglasan.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, ko je za to, da se ova uredba, kako je izišla iz sekcije, primi u načelnoj debati, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Svi sede.) Objavljujem, da je jednoglasno primljena.

Molim, ima li ko da se javi za reč u specijalnom pretresu?

Izvestilac Jovan Magovčević: Mi smo predložili izmenu kod čl. 7. tačke b. i molim, da je primite. Ta izmena glasi: »Ko stupi u državnu službu«, a ranije je bilo: »Ko stupi u državnu, opštinsku, ili u službu strane države, dok je u toj službi«. Izostavili smo ovo: »Dok je u službi strane države«, i izostavili smo ovo »općinsku službu«, zato što po neki stariji žandar, koji nije više sposoban za štrapac, može ipak kao penzionisani korisno da posluži kod opštine i imati neki mali dodatak, da bi mogao izdržavati svoju porodicu.

Dr. Pavle Čubrović: Gospodo, kod ovoga člana 7. ima poredjano više slučajeva, zbog kojih se žandarmu može uskratiti ponovan prijem u službu. Neki od tih slučajeva su umesni i mogu se uzeti kao opravdani, ali neki su sasvim strogi i nepravični i ja mislim, da nikako ne treba da budu razlog, da se žandarmi ne mogu ponovo primiti u službu. Oni od tih slučajeva, koji se mogu obeležeti kao neka krivica učinjena od dotičnih žandarma, kao na pr. begstvo iz komande, izvršenje kakvog zločinog dela i slični mogu poslužiti kao razlog za ovo, ali ja neznam zašto da se jedan žandar odbije, da može da se vrati ponovo u službu, ako je n. pr. ranije dragovoljno iz iste istepio. Ja mislim, da bi to bila jedna preterana strogost.

Predsednik Miša Trifunović: Niko se ne javlja za reč. Stavljam na glasanje čl. 7. sa celokupnim izmenama, koje su naznačene u izveštaju sekcije. Ko prima čl. 7. sa tim izmenama neka izvoli sedeti, a ko je protivan neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Član 7. je primljen.

Izvestilac Jovan Magovčević: Sad dolazi čl. 14. Pošto su žandarmi sastavni deo vojske, za koju ovo već vredi i pošto se kod pokrajinskih vlada žandarska

penzija ovako reguliše kako je ovde naznačeno, to smo i mi ovo ovde usvojili.

Predsednik Miša Trifunović: Ko je za to, da se ovaj čl. 14. ovako kako je u sekciji izašao primi, neka sedi, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 14. primljen.

Izvestilac Jovan Magovčević: Sad dolazi čl. 19. Po predjašnjoj redakciji ovoga člana, žandarm se mora staviti u penziju, čim navršši ovde predviđen broj godina, a sad se to menja i propisuje, da može ostati u službi i posle toga broja godina, ako hoće da služi.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 19. ovako izmenjen. Ko je za to, da se on primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 19. primljen.

Izvestilac Jovan Magovčević: Kod čl. 27. dodaje se nov stav, koji glasi: »On prima i srazmeran dodatak na skupoću kao i ostali penzionisani državni službenici«. Ja bih imao da predložim još ovaj dodatak, da posle reči »državni službenici« dodju reči »pobrojani u čl. 6. i 7. zakona o dodacima za skupoću državnih službenika građanskog i vojnog reda, penzionera i penzionerki«.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje čl. 27. sa ovom dopunom sekcije i dodatkom, koji je sada g. izvestilac izneo. Ko je za to, da se taj član tako primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Svi sede.) Objavljujem, da je ovaj član primljen.

Izvestilac Jovan Magovčević: Kod čl. 19. tač. v. dopunjuje se i glasi: »Ako je venčanje obavljeno najmanje na 3 meseca pre smrti muža, izuzev slučaja smrti pri vršenju službe, i«. Do sada je glasila ova tačka: »Ako je venčanje obavljeno najmanje na 3 meseca pre smrti muža i«. Ovo se predlaže zato, da ne bi bilo zloupotreba kao što su se one dešavale da pojedini žandarmi imaju mečre i kad su bolesni oni se pred samu smrt venčavaju.

Predsednik Miša Trifunović: Stavljam na glasanje ovaj čl. 29. sa ovom izmenom, koju je izneo g. izvestilac. Ko je za to, da se ovaj član ovako primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Svi sede.) Objavljujem, da je ovaj član ovako primljen.

Izvestilac Jovan Magovčević: Kod čl. 30. dodaje se nov stav, koji glasi: »Uz ovu penziju sledovaće i dodatek na skupoću srazmerno kao i porodicama ostalih državnih službenika«. Ja bih i ovde kao i gore predložio ovaj dodatak: »pobrojanih u čl. 6. i 7. zakona o dodacima na skupoću državnih službenika građanskog i vojnog reda, penzionera i penzionerki«.

Predsednik Miša Trifunović: Staviću čl. 30. sa ovom dopunom i dodatkom, koje je izneo g. izvestilac na glasanje. Ko je za to, da se ovaj član ovako primi, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Svi sede.) Objavljujem, da je ovaj član primljen. Sada ćemo preći na glasanje o celokupnom ovom zakonu. Molim g. sekretara da proziva poslanike.

Sekretar dr. Pavle Čubrović proziva poslanike da glasaju.

(Posle glasanja.)

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, glasalo je svega 21 poslanik, 20 su glasali »za«, a jedan »protiv«. Objavljujem, da je ovaj zakon o žandarmerijskom penzionom fondu primljen.

Prelazimo na 6. tačku dnevnoga reda: na pretraživanje III. sekcije o uredbi o zaštiti dece i mladeži.

Izvestilac Milosav Rajčević: Gospodo, naert zakona o zaštiti dece i mladeži jeste kodifikacija uredba, koje su do sada važile, a to su uredba o osnivanju državnog odeljenja za zaštitu dece i mladeži i pravilnik o uređenju odeljenja za zaštitu dece i mladeži. Isti onaj sistem, koji je postojao u tim dvema uredbama, zadržan je i u ovome naertu zakonskom.

Dr. Janko Šimrak: Gospodo, dozvolite mi da napomenem, da ovde ima velikih grešaka koje bi svakako trebale da se isprave. Eto na pr. u 1. članu se kaže »ratna siročad« pa onda dalje: »sva deca i mladež uopšte uživaju državnu zaštitu i predmet su staranja Ministarstva za Soc. Politiku«. Ja mislim, da nikad Ministarstvo za Socijalnu Politiku nije shvatilo tako široko svoju dužnost, da je ono moralo pod svoju zaštitu da metne svu decu i mladež. Ono što se neće nikada izvršivati treba da se ispusti iz zakona, jer bi inače to ispalo nekako smešno. Ja sam ovo hteo reći samo da bih dokazao kako se nije pazilo na ovu stvar. Dalje vidite, da je ova uredba dosta birokratska i meni se čini, da će ona natovariti državi na ledja velike terete specijalno što se budžeta tiče, jer se naša država nalazi danas u vrlo teškim prilikama. Pošto je ovo odviše birokratski zakon, to ja mislim, da bi se on morao temeljno izmeniti i samo tako mi bi mogli glasati za njega.

Izvestilac Milosav Rajčević: Zaista u ovome projektu imamo birokratskoga sistema, ali to je zato što se socijalno staranje nije moglo poveriti prema sadanjem društvenom uređenju nekim drugim ustanovama. Oni za koje se prema ovome projektu država treba da stara na prvome mestu to su deca, ratna siročad, deca naših ratnika. Država mora da vodi o njima računa. U početku socijalno staranje nije moglo potpuno da se sprovede i ono je dokazalo, da mi nismo sposobni za to, ili bar da pojedini krajevi nisu sposobni za to, da to socijalno staranje o deci sprovedu. Zbog toga smo mi u ovome projektu zadržali sistem, koji je do sada postojao, da se staranje ustupi državi. Šta više, mora se priznati, da je i dosadanje staranje koje je država vršila nad decom bilo nedovoljno i da nije bilo dobro. I ako je teret ipak mora da bude toga opterećenja, jer su zaslužili da za njima vodi država staranje. U načelu je učinjena proba u ovom projektu, da pored državnoga staranja bude i staranja opšte društvenog, ali se nije moglo potpuno napustiti staranje državno i da se preda socijalnom staranju iz razloga, koje sam naveo, a to je da kod nas nije još razvijeno osećanje prema blišnjemu i kultura društva nije dostigla taj stepen, da može o deci, ne samo o ratnoj siročadi, voditi brigu. Prema tome ja molim da se ovaj projekt ovakav kakav je primi.

Dr. Pavle Čubrović: Ja bih molio, da se ova stvar prvo načelno primi. Ja mislim, da nikog nema protiv da se u načelu primi. Što se tiče pojedinih članova o tome se može razgovarati. Ja bih samo hteo, da odgovorim na izvesne zamerke, koje je gospodin Šimrak naveo. Ja mislim, da su neopravdane. Ovde se govori o staranju države o mladeži, na prvom mestu deci izginulih ratnika, a posle o deci koja su napuštена usled socijalnih prilika i koja su u teškom položaju. I ako se ista može smatrati kao kulturna tekovina, to je ovo. Prema tome nemojte biti načelno protiv, možete biti samo protiv pojedinih tačaka.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, biću kratak. Ja ne bih imao ništa protiv zakona i protiv toga da država

treba da vodi računa o deci naročito o ratnoj siročadi. Nalazim, da je u prvom redu i pozvana država da to čini, ali meni se čini, kad se pročita ceo zakonski projekt, da ima dosta birokratskih ustanova. Čini mi se, da ima nekih ustanova izlišnih, koje će još više da optereće državni budget i baš tim opterećenjem, što će biti mnogo činovništva i ustanova, manje će se pomoći siročad, koja očekuju od ove zaštite pomoći. Ja ću biti u načelu za ovaj projekt, a tražiću da se u pojedinostima učine izvesne izmene.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, pristupamo načelnom glasanju. Gospoda, koja su za to, da se ovaj naert zakona o zaštiti dece i mladeži primi u načelu, neka izvole sedeti: a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je projekat zakona o zaštiti dece i mladeži načelno primljen.

Gospodo, nastaje specijalni pretres. Molim gospodu, da se jave kod pojedinili članova kod kojih žele govoriti. Ima reč gospodin Šimrak.

Dr. Janko Šimrak: Neka se briše ovo: »a zatim sva deca i mladež u opšte« u članu 1. To je nepotrebno, to nema smisla!

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Vujičić.

Milorad Vujičić: Ja se slažem sa gospodinom Šimrakom u onome što je on izneo o članu 1. kad je govorio o ovom naertu i zato mislim, da ove reči »i zatim sva deca i mladež u opšte« treba izbrisati pa bi dalje prvi član glasio: »ratna siročad i sva ona deca i mladež bez ikakvog ili nedovoljnog roditeljskog staranja i zaštite uživaju zaštitu i predmet su staranja Ministarstva za Socijalnu Politiku«.

Predsednik Miša Trifunović: Prvi član stavljam na glasanje. Gospoda, koja su za to, da se ovaj član primi sa izmenama neka izvole sedeti, a gospoda koja su protiv neka izvole ustati. (Svi sede.) Objavljujem, da je član 1. sa izmenama primljen. Ima reč gospodin Šećerov.

Dr. Slavko Šećerov: Gospodo, ja predlažem, da se iz trećeg člana briše ovo: »Savetodavni su organi ministarstva: 1. glavni savez za zaštitu dece. 2. oblasni saveti za zaštitu dece. Nisu nikakvi savetodavni organi potrebni«.

Dr. Janko Šimrak: 26 oblasti imamo, znači treba da imamo 26 savetodavnih organa.

Izvestilac Milosav Rajčević: Da li je potrebna osim državne zaštite još i druga, da li je potrebno, da se Ministarstvo može savetovati sa drugim organima ili ne, da li je potrebno, da oni ljudi, koji rade na zaštiti dece i naroda, da se mogu od vremena na vreme skupljati i davati svoje mišljenje o tome?

Dr. Pavle Čubrović: Ovde što se predviđa u članu 3. nije opasno, nemojte da vas buni, ne košta ništa, što su ovde ove instancije uzete u obzir, to je zbog toga, da se da više inicijative ljudima da mladež pomognu. Državu ne košta to ništa, da se prenese na oblasne i sreske institucije da taj posao izvode.

Izvestilac Milosav Rajčević: Molim vas, pročitajte član 20. i 23.

Dr. Janko Šimrak: Ja sam molio gospodina izvestioca, da protumači zašto da ostane i glavni savet i zašto da ostanu oblasni saveti. Zašto da stvaramo 26 oblasnih saveta. Gospodin Čubrović veli, da to neće opteretiti budget. Medjutim, gospodo, ti ljudi koji dodju u oblasne savete tražice putne tro-

škove i dnevniće, a nas poždraše te dnevniće i putni troškovi. Mi znamo kad hoćemo koje pitanje da pokrenemo i kad se sastanu činovnici na većanje, da moraju da dobiju dnevniće i putne troškove. Vi velite, da je potrebno da dobiju ljudi priliku za privatnu inicijativu. Kakva je prilika za privatnu inicijativu, da se svake druge ili treće godine sastanu razna gospoda, da kažu nešto lepo i da uzmu pare. Ministar za socijalnu politiku ima uvek prava da pozove svoje organe a tako isto ako mu treba za savetovanje da pozove oblasnu zaštitu i mesnu zaštitu, a nije potrebno da zakonom stvaramo ove nove ustanove.

Izvestilac Milosav Rajčević: Ovim se htelo da se pored državne zaštite privuku ljudi, da rade na ovome poslu tako, da pored državne zaštite i mesne zaštite postoji glavni savet za zaštitu dece i mladeži i u svakoj oblasti da postoji oblasni savet za zaštitu dece i mladeži. To jest, naći će se u oblasti ljudi, koji će želeti da saradjuju na ovoj stvari i ovim ustanovama i treba dati mogućnosti tim ljudima, da saradjuju na ovome poslu. To je dakle dobrovoljan rad na ovoj ustanovi.

Milorad Vujičić: Ja sam htelo da kažem, da nema smisla da se primi predlog gospodina Šećerova, da se izbriše i glavni savet i oblasni saveti. Pročitajte, gospodo, član 21., 22., 23. i tako dalje, pa ćete videti zadatak tih saveta. Oni su vrlo potrebni i vrlo važni. Gospodin Ministar, koji vodi staranje o zaštiti dece, on želi, da se savetuje sa glavnim savetom i sa licima iz oblasti, da se bolje zbrine o dotičnoj deci. Vidite u članu 20., kako je sastavljen glavni savet, da tu ima ljudi iz sviju struka, da bi lakše Ministar bio obavješten, kako da uputi decu u njihov život, da bi bolje bili izvedeni na put. Treba dakle da primimo član 3. kako je redigovan.

Vojislav Lazić: Ovaj član 3. u vezi je sa članovima 23. i 25. kod kojih sam se ja javio za reč. Baš zato hoću i kod ovoga člana 3. da kažem nekoliko reči. Ja sam za to, da se izbriše ovaj savet, koji se predviđa kao glavni savet, a tako isto i oblasni saveti za zaštitu dece i mladeži. Gospoda, koja brane ovaj član, i navode da neće ovi saveti koštati ništa, nemaju pravo, jer evo da koštaju. U članu 25. kaže se, da je služba besplatna, ali će im se naknaditi stvarni izdaci. Dakle tu ima tereta za državnu kasu. Tako isto je i kod glavnoga saveta Ministarstva za Socijalnu Politiku što se vidi iz člana 23. Sem toga ove naročite institucije biraju sebi predsednika i sekretara i zahtevaće neke troškove kako materijalne tako i lične. Za to ja nalazim, da su izlišne te ustanove, jer neće doprineti ništa ovoj stvari, nego će samo napraviti balast i neće ništa doprinositi ni Ministarstvu Socijalne Politike. Ministarstvo je samo pozvano, da vodi tu brigu a ono ima dovoljno drugih ustanova za to. Ne trebaju još i naročitih saveta i prema tome tražim, da se i glavni savet i oblasni saveti izbrišu.

Dr. Slavko Šećerov: Ja sam predložio, da se u članu 3. briše glavni savet a tako isto i oblasni saveti. Hteo sam da konstatujem, da je netačno tvrdjenje gospodina izvestioca, da su ovi saveti za to, da pomognu inicijativu privatnu. Naprotiv to su birokratske ustanove. Glavni savet je ministarski komitet u kome imenuje članove Ministar za Socijalnu Politiku i drugi Ministri. Gospodo, ili Ministarstvo zna kako treba štititi decu i mladež ili ne zna. Ako zna, nisu potrebni ni glavni savet ni oblasni sa-

veti, a ako ne zna, na žalost što ne zna i saveti će mu slabo pomoći.

Zamenik predsednika **Ljuba Jovanović**: Gospodo, pretres je syršen, ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac **Milosav Rajčević**: Ovde je predviđeno, da se plaća ili ne plaća. Stvarni izdaci učinjeni bili bi, ako bi pojedini ljudi sa strane bili pozvati, jer ima ljudi, gospodo, koji proučavaju ovo pitanje. Ja ću vam napomenuti gospodina Šilovića. Gospodin Ministar, kad je hteo da reši ovo pitanje, on je pozvao gospodina Šilovića, da se sporazume sa njim i kad bi bio takav slučaj opet, da neko pitanje iskrсне, o kome bi gospodin Ministar morao da se sporazume, on bi pozvao ljude iz oblasne zaštite i ja mislim, da je pravo, da se tim ljudima tom prilikom priznaju i plate putni troškovi, jer to nije ništa, a njihovi saveti mogu Ministarstvu samo da koriste i da utiču na napredak ove ustanove.

Zamenik predsednika **Ljuba Jovanović**: Ima reč gospodin Šimrak radi ličnog objašnjenja.

Dr. **Janko Šimrak**: Ja samo velim ovo. Ako hoće gospodin Ministar, da ima ljudi, koji su se pokazali u toj stvari marljivi, on može da ih pozove na sastanak, kao što je i Ministarstvo Poljoprivrede kad je htelo da donese mali zakon za zemljoradnike, ono je sazvalo poljoprivredni savet. To se može učiniti i ovde, ali je nepotrebno, da mi zakonom osnivamo 26 tih oblasnih saveta, jer će oni strašno da oštete državnu kasu.

Zamenik predsednika **Ljuba Jovanović**: Pristupićemo glasanju. Ko je za to, da se ovaj član primi kako je predložen, taj neka sedi, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina diže ruku.) Većina je protivna, to prema tome objavljujem, da je ovaj član po predlogu sekcije odbijen.

Sad ćemo glasati o predlogu gospodina Šećerova, pošto predlog sekcije i gospodina Ministra nije primljen. Po predlogu gospodina Šećerova zadržava član 3. samo prvi deo »da savetodavni organi pri...« otpadne. Ko je za predlog gospodina Šećerova, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je predlog gospodina Šećerova primljen.

Članovi 4. do 19. zaključno primaju se svi, pošto se niko nije javio za reč. Ko je protiv toga neka digne ruku. Objavljujem, da su ti članovi primljeni.

Sad je na pretresu član 20. Ima reč gospodin Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Ja predlažem, gospodo, da se članovi od 20. do 25. kao nepotrebni izostave.

Zamenik predsednika **Ljuba Jovanović**: Ja bih molio, ako vidimo, da ćemo ovo primiti bez diskusije, da onda radimo, a ako se pojave sporna pitanja, onda ćemo ostaviti za sutra. (Dr. **Janko Šimrak**: Molim za reč.) Reč ima gospodin Šimrak.

Dr. **Janko Šimrak**: Ja konstatujem, da mi ovde nemamo ništa po toj stvari. (Dr. **Slavko Šećerov**: Postoji jedna naročita knjiga.) Pa onda nema ni gospode muslimana, ni gospode iz zemljoradničkog kluba.

Dr. **Slavko Šećerov**: Nije potrebno ni da budu, jer smo mi te uredbe, koje se odnose na Bosnu i Hercegovinu, već prešli. Ovde je reč samo o naredbama, koje se tiču velikih poseda, a to su većinom privremene uredbe, koje se zbog toga što se zakon o agrarnoj reformi sprema, delomice osnažuju, a delomice ukidaju. (Dr. **Janko Šimrak**: Ja mislim;

da je zgodnije da dodju sutra na prvom mestu na dnevni red.)

Zamenik predsednik **Ljuba Jovanović**: Pošto nema saglasnosti, a i ako bi neka gospoda otkazala učešće večeras, bolje je ostavimo to kao prvu tačku dnevnoga reda za sutra. Tako je bio i spremio gospodin Trifunović. Za sutra je prva tačka 7 današnjega dnevnog reda na redu, za tim primanje u celosti uredaba Ministarstva Finansija, koje su u pojedinostima već usvojene. Posle toga pretres izveštaja I. sekcije. Ovo je posledica naše odluke po članu 3. Primete li ovu odluku gospodina Lazića, da se članovi od 20.—25. ukinu? (Primamo.) Objavljujem, da je odluka gospodina Lazića primljena.

Kod ostalih članova niko se nije javio. Prima li odbor ove članove? Ko je protiv neka digne ruku. (Niko ne diže ruku.) Objavljujem, da su primljeni.

Sada ostaje da glasamo o ovome predlogu u celini. Ko je za to, da se ovaj predlog kako je sada rešen u pojedinostima usvoji u celini glasaće za, a ko je protiv glasaće protiv. Molim gospodina sekretara, da pristupi glasanju.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva članove da glasaju i oni su glasali ovako: Milorad Vujičić za, Vojislav Lazić za, Jeremić za, dr. Uroš Stajić za, Jovan Gjonović za, Josip Drogenik za, dr. Slavko Šećerov za, dr. Dominik Mazzi za, dr. Antun Korošec za, dr. Janko Šimrak za, Krsta Pejović za, dr. Ninko Perić za, Mihajlo Živković za, dr. Ilija Šumenković za, Milosav Rajčević za, Ljuba Jovanović za, Pavle Čubrović za.

Zamenik predsednika **Ljuba Jovanović**: Izvolite čuti rezultat glasanja. Glasalo je 17 gospode poslanika i svi su glasali za. Prema tome je ovaj zakonski predlog usvojen u celini.

Sada molim, da predjemo na 7. tačku dnevnoga reda. To je pretres izveštaja V. sekcije o uredbama Agrarne Reforme.

Jovan Gjonović: Mi smo na jednoj od naših ranijih sednica pokrenuli pitanje, koje ja mislim i danas ovde da pokrenemo. Pred I. Sekcijom bila je uredba o ministrima na raspoloženju i o njihovim platama. Ta je uredba bila raspravljena i ostala su bila svega dva člana, pa da sekcija donese definitivnu odluku o celoj uredbi i da je predloži u plenumu na konačno rešenje. Tu uredbu uzeo je gospodin predsednik I. sekcije, da bi se sporazumeo sa Kraljevskom Vladom, da bi se videlo šta se može primiti od te uredbe, i onda da je sekcija pretrese i iznese pred Zakonodavni Odbor. To je bilo pre 15. dana. Kao što vidite, međjutim, ta uredba nije ni došla odboru, niti je pak sazvana sednica sekcije, niti ima predsednika da nam da džvapa, da bismo videli šta je bilo i šta ćemo sa njom.

Ova uredba, dakle, treba da postane zakon zato što je nismo stigli rešiti. Gospodo, ja smatram, da to u najmanju ruku nije lepo, da nije lojalno i da tako nije trebalo učiniti. Ja sam molio i gospodina Ministra Finansija, da se on razgovori sa predsednikom I. sekcije, pa ipak od svega toga nije bilo ništa. Zbog toga ja predlažem Zakonodavnom Odboru, da nam dozvoli da mi formulišemo jedan predlog, po kome bi se ova uredba ukinula, pa da Kraljevska Vlada donese zakon o ministrima na raspoloženju. Ako zakonodavni odbor primi moj predlog, onda molim, da se ta uredba stavi na dnevni red sutrašnje sednice.

Ministar Finansija dr. **Kosta Kumanudi**: Finansijska sekcija je rešila, da se predsednik njen